

ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය

2006 දෙසැම්බර් 13 වන දින 61/106 යෝජනාව මහා මණ්ඩලයෙන් සම්මත කරන ලදුව අත්සන් කිරීම හා අපරානුමත කිරීම සඳහා විවෘත කෙරිණ.

2008 මැයි 3 වන දින සිට ක්‍රියාත්මක වේ.

පූර්විකාව.

මෙම සම්මුතියට පාර්ශ්වයන් වන රාජ්‍යයන්,

(අ) මානව පවුලේ සියලු සාමාජිකයන්ගේ නෛසර්ගික ගරුත්වය හා වටිනාකම හා සමාන හා අන්සතු කළ නොහැකි අයිතිවාසිකම් පිළිගැනීම ලෝකයේ නිදහසේ, සාධාරණත්වයේ සහ සාමයේ පදනම වන බව පිළිගත් වික්සන් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියෙන් ප්‍රකාශිත මූලධර්ම සිහිපත් කරවමින්,

(ආ) වික්සන් ජාතීන් මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනයෙන් හා මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික ප්‍රතිඥාවෙන් කිසිම ආකාරයක වෙනස් කිරීමකින් තොරව සෑම කෙනෙකුටම එහි සඳහන් වන සියලු අයිතිවාසිකම් හා නිදහස හිමි වන බව ප්‍රකාශ කිරීම හා එකඟවීම පිළිගනිමින්,

(ඇ) සියලු මානව අයිතිවාසිකම් වල හා මූලික නිදහසේ විශ්වීය භාවය, නොබෙදිය හැකි බව, අන්තර් රැඳියාව හා අන්තර් සම්බන්ධතාවය හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට වෙනස් කිරීමකින් තොරව ඒවා පූර්ණව භුක්ති විඳීමේ අවශ්‍යතාවය නැවත සහතික කරමින්,

(ඈ) ආර්ථික, සමාජ හා සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතිය, සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අන්තර්ජාතික ප්‍රතිඥාව, සියලු ආකාරයේ වාර්ගික වෙනස් කොට සැලකීම තුරන් කිරීමේ අන්තර්ජාතික සම්මුතිය, ස්ත්‍රීන්ට වරෙන්ඩ සියලුම ආකාරයේ වෙනස් කොට සැලකීම තුරන් කිරීමේ සම්මුතිය, වධ හිංසා සහ වෙනත් කුරිරු, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත හෝ පහත් කොට සැලකීම හෝ දඬුවම් වලට වරෙන්ඩ සම්මුතිය, ළමයාගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය හා සියලු සංක්‍රමික කම්කරුවන් හා ඔවුන්ගේ පවුල් වල සාමාජිකයන් රැක ගැනීම පිළිබඳ අන්තර්ජාතික සම්මුතිය නැවත සිහිපත් කරමින්,

(ඉ) ආබාධිත භාවය යනු ගොඩ නැගෙමින් පවතින සංකල්පයක් බවත්, ආබාධිත භාවය දුර්වලතා වලින් යුත් පුද්ගලයන් අතර අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් හා අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් සමාජයේ තම පූර්ණ හා ක්‍රියාත්මක සහභාගිත්වයට අවහිර කෙරෙන ආකල්පමය හා පාරිසරික බාධා වලින් හට ගන්නා බව පිළිගනිමින්,

(ඊ) ආබාධිත පුද්ගලයන්ට අදාල ලෝක ක්‍රියාත්මක වැඩ සටහනේ සහ ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා අවස්ථාවන් තව දුරටත් සමාන කිරීමට ජාතික, කලාපීය හා අන්තර්ජාතික මට්ටමේ ප්‍රතිපත්ති, සැලසුම්, වැඩ සටහන් හා ක්‍රියා ප්‍රවර්ධනය කිරීමට, ගොඩ නැගීමට හා ඇගයීමට බලපෑම් කිරීමේ දී ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා අවස්ථාවන් සමාන කිරීම පිළිබඳ ප්‍රමිති නියාමන වල ඇතුළත් මූලධර්ම හා ප්‍රතිපත්ති මග පෙන්වීම් වල වැදගත්කම පිළිගනිමින්,

(උ) ආබාධිත භාවය පිළිබඳ ප්‍රශ්න විරස්ථාසී සංවර්ධනයේ අදාල උපාය මාර්ගයන් හි අන්තර්ගත කොටසක් වශයෙන් ප්‍රධාන ප්‍රවාහයට ගෙන ඒමේ වැදගත්කම අවධාරණය කරමින්,

(ඌ) ආබාධිත භාවය පදනම් කර ගෙන කිසියම් පුද්ගලයෙකුට වරෙන්ඩ වෙනස් කොට සැලකීම මානවයාගේ නෛසර්ගික ගරුත්වය හා වටිනාකම උල්ලංඝනය කිරීමක් බව ද පිළිගනිමින්,

(එ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ විවිධත්වය තව දුරටත් පිළිගනිමින්,

(ඒ) වඩාත් වැඩි සහයෝගයක් අවශ්‍ය කෙරෙන අය ඇතුළත්ව, ආබාධයන් සහිත සියලු පුද්ගලයන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ සහ ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය පිළිගනිමින්,

(ඔ) මෙම නොයෙකුත් ගිවිසුම් හා ප්‍රතිඥා තිබුණ ද ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සමාජයේ සමාන සාමාජිකයන් ලෙස සහභාගි වීමේ දී ඔවුන්ට බාධක වලට මුහුණ දීමට සිදුවීම හා ලෝකයේ සියලු ප්‍රදේශ වල ඔවුන් ගේ මානව අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීම දිගටම සිදු වීම ගැන කණස්සල්ලෙන් යුතුව,

(ඔ) සෑම රටකම විශේෂයෙන් සංවර්ධනය වන රටවල ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ ජීවන තත්වය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අන්තර්ජාතික සහයෝගිතාවයේ වැදගත්කම පිළිගනිමින්,

(ක) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් විසින් තම ප්‍රජාවේ විවිධත්වයට හා සමස්ත යහ පැවැත්මට කරන හා කළ හැකි අගනා දායකත්වය හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් තම මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික හිඳහස පූර්ණව භුක්ති විඳීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් පූර්ණව සහභාගිවීම තුළින් තමන් ද සමාජයේ කොටස් කරුවන් වන්නේය යන ඔවුන් ගේ හැඟීම වැඩි දියුණු කිරීමට හා සමාජයේ මානව, සමාජයීය හා ආර්ථික සංවර්ධනයේ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකටත් දරිද්‍රතාවය තුරන් කිරීමටත් හේතු විය හැකි බව පිළිගනිමින්,

(කා) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට තමන්ගේම තේරීම් කිරීමට ඇති හිඳහස ඇතුළුව, තමන්ගේ පුද්ගලික ස්වයන්ත භාවය හා ස්වාධීනතාවය පවත්වා ගැනීමේ වැදගත්කම පිළිගනිමින්,

(කඊ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සෘජුවම බලපාන ඒවා ඇතුළුව, ප්‍රතිපත්ති හා වැඩ සටහන් පිළිබඳව තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලීන්ට ක්‍රියාශීලීව සහභාගිවීමේ අවස්ථාව තිබිය යුතු බව සැලකිල්ලට ගනිමින්,

(කඈ) වර්ගය, වර්ණය, ලිංගිකත්වය, භාෂාව, ආගම, දේශපාලන හෝ වෙනත් මත, ජාතික, වාර්ගික, දේශීය හෝ සමාජ ප්‍රභවය, දේපළ, උපත, වයස හෝ වෙනත් තත්වයන් පදනම් කර ගෙන වෙනස්කොට සැලකීමේ බහුච්ඛ හෝ උග්‍ර වූ ආකාරයන්ට ලක් වූ ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් මුහුණ දෙන දුෂ්කර තත්වයන් ගැන කණස්සල්ලට පත්ව,

(කඉ) ආබාධයන් සහිත ස්ත්‍රීන්ට හා ගැහැණු ළමයින්ට බොහෝ විට නිවස තුළ හා ඉන් පිටතත්, ප්‍රවණ්ඩත්වය, තුවාල කිරීම හා අපහාසයට ලක් කිරීම, නොසැලකීම හෝ නොසැලකිලිමත්ව සැලකීම, හිංසා කිරීම හෝ සුරාකෂමට ලක් වීමේ වැඩි අනතුරක් පවතින බව පිළිගනිමින්,

(කඊ) ආබාධයන් සහිත ළමයින් අනෙකුත් ළමයින් සමග සමාන පදනමකින් සියලු මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික හිඳහස පූර්ණව භුක්ති විඳිය යුතු බව පිළිගනිමින් හා ළමයාගේ අයිතීන්ට පාර්ශ්වයන් වූ රාජ්‍යයන් ඒ අරමුණෙන් භාර ගත් බැඳීම සිහිපත් කරමින්,

(ග) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් විසින් මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික හිඳහස පූර්ණව භුක්ති විඳීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ සියලු ප්‍රයත්න වල ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පිළිබඳ දැක්මක් අන්තර්ගත වීමේ අවශ්‍යතාවය අවධාරණය කරමින්,

(ඝ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගෙන් බහුතරයක් දරිද්‍ර තත්වයන් යටතේ ජීවත් වන්නේය යන්න ඉස්මතු කරමින් සහ මේ සම්බන්ධයෙන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් කෙරේ දරිද්‍රතාවය ඇති කෙරෙන අහිතකර බලපෑම විසඳීමේ තීරණාත්මක අවශ්‍යතාවය පිළිගනිමින්,

(ච) සාමය හා සුරක්ෂිත භාවය පිළිබඳ කොන්දේසි චක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියේ අන්තර්ගත අරමුණු සහ මූලධර්ම වලට පූර්ණ වශයෙන් ගරු කිරීම මත පදනම් වන බවත්, අදාල වන මානව අයිතිවාසිකම් ගිවිසුම් පිළිපැදීම ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ විශේෂයෙන් සන්නද්ධ ගැටුම් හා විදේශ ආධිපත්‍යයට යටත්ව ඇති කාල සමයේ දී පූර්ණ රැකවරණයට අත්‍යවශ්‍ය වන බව සිත්හි දරා ගෙන,

(ජ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සියලු මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික හිඳහස පූර්ණ වශයෙන් භුක්ති විඳීමට හැකි කරවීමේ දී භෞතික, සමාජයීය, ආර්ථික හා සංස්කෘතික පරිසරයටත්,

සෞඛ්‍යයට හා අධ්‍යාපනයටත් සහ තොරතුරු හා සන්නිවේදනයටත් පිවිසීමට ඉඩ සැලසීමේ වැදගත්කම පිළිගනිමින්,

(ට) පුද්ගලයන්ට ඔහු හෝ ඇය අයත් වන ප්‍රජාවට හා අනෙකුත් පුද්ගලයන්ට ඉටු කිරීමට යුතුකම් තිබීම නිසා අන්තර්ජාතික මානව අයිතිවාසිකම් පනතින් පිළිගත් අයිතිවාසිකම් ප්‍රවර්ධනය හා පිළිපැදීම සඳහා ප්‍රයත්න දැරීමේ වගකීමකින් බැඳී ඇති බව අවබෝධ කර ගනිමින්,

(ඩ) පවුල සමාජයේ ස්වාභාවික හා මූලික කණ්ඩායම් ඒකකය බව හා ඊට සමාජයේ සහ රාජ්‍යයේ රැකවරණය ලැබිය යුතු බව හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් හා ඔවුන්ගේ පවුල් වල සාමාජිකයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පූර්ණව හා සමානව භුක්ති විඳීම කරා දායක වීමට එම පවුල් වලට හැකි කරවීමට අවශ්‍ය ආධාර හා රැකවරණය ලැබිය යුතු බව අවබෝධ කර ගෙන,

(ණ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතීන් හා ගරුත්වය ප්‍රවර්ධනයට හා රැක ගැනීමට සවිස්තරාත්මක හා සංයුක්ත සම්මුතියක් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ ගැඹුරු සමාජයීය අවාසි සහගත තත්වය විසඳීමට සැලකිය යුතු දායකත්වයක් කරනු ඇතැයි සහ සංවර්ධනය වූ සහ සංවර්ධනය වන රටවල සිවිල්, දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජයීය හා සංස්කෘතික ක්ෂේත්‍ර වල සමාන අවස්ථා ඇතිව ඔවුන්ගේ සහභාගිත්වය ප්‍රවර්ධනය කරනු ඇතැයි අවබෝධ කර ගෙන,

මෙසේ ගිවිස ගත්හ.

1 වගන්තිය.

අරමුණ.

මෙම සන්ධානයේ අරමුණ වන්නේ ආබාධයන් සහිත සියලු පුද්ගලයන්ගේ සියලු මානව අයිතිවාසිකම් සහ මූලික නිදහස පූර්ණව සහ සමානව භුක්ති විඳීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම, රැක ගැනීම හා සහතික කිරීම හා ඔවුන්ගේ නෛසර්ගික ගරුත්වයට ගරු කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම යි.

දීර්ඝ කාලීන කායික, මානසික, බුද්ධිමය හෝ ඉන්ද්‍රිය දුර්වලතා ඇති අය ඇතුළුව ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්, සමාජයේ අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් පූර්ණව හා කාර්යක්ෂමව සහභාගිවීම වළකන නොයෙකුත් බාධක සමග අනෙක්ව ගැටීම.

2 වගන්තිය.

හිච්චන කිරීම්.

මෙම සම්මුතියේ අරමුණ සඳහා:

“ සන්නිවේදනය ” යන්නට භාෂා, පාඨ ප්‍රදර්ශනය, ඩ්‍රේල්, ස්පර්ශක සන්නිවේදනය, විශාල අකුරු, මල්ටිමීඩියා මෙන්ම ලිඛිත, ශ්‍රව්‍ය, සරල භාෂාව, මිනිසෙකු ලවා කියවීම සහ වෘද්ධික හා විකල්ප ආකාරයන්, මාධ්‍යයන් සහ තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණයේ සන්නිවේදනයේ ආකාරීන් ඇතුළත්ව:

“ භාෂාව ” යන්නට, කතා කරන හා සංඥා භාෂාව සහ වෙනත් ආකාරයේ කතා නොකරන භාෂා:

“ ආබාධය පදනම් කර ගත් වෙනස් කොට සැලකීම ” යන්නෙන් දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජයීය, සංස්කෘතික, සිවිල් හෝ වෙනත් ක්ෂේත්‍රයක සියලු මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික නිදහස සමාන පදනමකින් පිළිගැනීම, භුක්ති විඳීම හා භාවිතා කිරීම දුර්වල කෙරෙන හෝ අවලංගු කෙරෙන බලපෑමක් හෝ එම අරමුණෙන් ආබාධය පදනම් කර ගත් කිසියම් වෙනස් කිරීමක්, බැහැර කිරීමක් හෝ සීමා කිරීමක් අදහස් වේ. ඊට සාධාරණ වාසස්ථානයක් අහිමි කිරීම ඇතුළත්ව සියලු ආකාරයේ වෙනස් කොට සැලකීම් අයත් වේ:

“ සාධාරණ වාසස්ථානයක් ” යන්නෙන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සියලු මානව අයිතිවාසිකම් සහ මූලික හිඳුනස අනෙකුත් අය සමග සමානව භුක්ති විඳීම හා භාවිතා කිරීම සහතික කිරීමට, විශේෂ තත්වයන්හි දී අවශ්‍ය වූ විට නොතරම් වූ හෝ අනවශ්‍ය බරක් නොවීම සඳහා වන අවශ්‍ය කෙරෙන හා ගැලපෙන කිසියම් වෙනස් කිරීම් හා ගැලපීම් අදහස් වේ.

“ විශ්ව සැලසුම ” යන්නෙන් ගලපා ගැනීමේ හෝ විශේෂිත සැලසුමක අවශ්‍යතාවයකින් තොරව, හැකි තාක් උපරිම ආකාරයට සියලුම පුද්ගලයන් විසින් භාවිතා කළ හැකි හිඡ්පාදන, වට පිටාවන්, වැඩ සටහන් සහ සේවාවන් සැලසුම් කිරීම අදහස් වේ. “ විශ්ව සැලසුම ” යන්නෙන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ගේ විශේෂිත කණ්ඩායමක් සඳහා යොදා ගැනීම පහසු කරන අංගෝපාංග බැහැර නොකළ යුතුය.

3 වගන්තිය.

පොදු මූලධර්ම

මෙම සම්මුතියේ මූලධර්ම විය යුත්තේ:

(අ) තමන්ගේම තේරීම් කිරීමට හා පුද්ගලයන්ගේ ස්වාධීනත්වයට ඇති හිඳුනස ඇතුළුව නෛසර්ගික ගරුත්වය, පුද්ගල ස්වායත්ත භාවයට ගරු කිරීම:

(ආ) වෙනස් කොට නොසැලකීම:

(ඇ) සමාජයේ පූර්ණව හා ඵලදායී ලෙස සහභාගිවීම හා ඇතුළත් කර ගැනීම:

(ඈ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් මානව විවිධත්වයේ සහ මානව ස්වභාවයේ කොටසක් ලෙස පිළිගැනීම හා වෙනසට ගරු කිරීම:

(ඉ) අවස්ථාවල සමානත්වය:

(ඊ) පිවිසිය හැකි බව:

(උ) පුරුෂයන් හා ස්ත්‍රීන් අතර සමානත්වය

(ඌ) ආබාධයන් සහිත ළමයින්ගේ හැකියාවන් විකාශනයට ගරු කිරීම සහ ආබාධයන් සහිත ළමයින්ට තම අනන්‍යතාවයන් රැක ගැනීමට ඇති අයිතියට ගරු කිරීම:

4 වගන්තිය.

පොදු යුතුකම්.

1. සියලුම රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන කිසිම ආකාරයක වෙනස් කිරීමකින් තොරව ආබාධයන් සහිත සියලු පුද්ගලයන්ට සියලු මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික හිඳුනස පූර්ණව සාක්ෂාත් කර ගැනීම තහවුරු කිරීමට හා ප්‍රවර්ධනයට බැඳී සිටී. එම අරමුණෙන් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්:

(අ) මෙම සම්මුතියෙන් පිළිගන්නා අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සුදුසු ව්‍යවස්ථාමය, පරිපාලන හා අනෙකුත් පියවර සම්මත කර ගැනීමට,

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට වෙනස් කොට සැලකීමක් සේ ගැනෙන පවතින නීති, රෙගුලාසි, සිරිත් විරිත් හා භාවිතාවන් සංශෝධනය කිරීම හෝ අහෝසි කිරීම ඇතුළුව සුදුසු පියවර සියල්ල ගැනීම,

(ඇ) සියලු ප්‍රතිපත්ති හා වැඩ සටහන් වලදී ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ගේ මානව අයිතිවාසිකම් රැක ගැනීම හා ප්‍රවර්ධනය සැලකිල්ලට ගැනීම,

(ඈ) මෙම සම්මුතියට නොගැලපෙන කිසියම් ක්‍රියාවක හෝ භාවිතාවක යෙදීමෙන් වැළකී සිටීම හා රාජ්‍ය අධිකාරීන් හා ආයතන මෙම සම්මුතියට ගැලපෙන ආකාරයෙන් කටයුතු කරන බව තහවුරු කිරීම,

(ඉ) කිසියම් පුද්ගලයෙක්, සංවිධානයක් හෝ පුද්ගලික ව්‍යවසායක් ආබාධිත තත්වයක් පදනම් කර ගෙන කෙරෙන වෙනස් කොට සැලකීම තුරන් කිරීමට සුදුසු පියවර සියල්ල ගැනීම,

(ඊ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයෙකුගේ සුවිශේෂී අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමට අඩුම පිරිවැයක් සහ ගැලපෙන සේ සකස් කර ගැනීමට අවම අවශ්‍යතාවයක් වන, මෙම සම්මුතියේ 2 වන වගන්තියෙන් නිර්වචනය කළ ආකාරයට විශ්චය වශයෙන් සැලසුම් කළ භාණ්ඩ, සේවාවන්, උපකරණ හා පහසුකම් ගැන පර්යේෂණ කිරීම හා සංවර්ධනය කිරීමට හෝ ප්‍රවර්ධනට කිරීමට හා ඒවායේ සුලභතාවය හා භාවිතය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට හා ප්‍රමිතීන් හා මගපෙන්වීම් සංවර්ධනය සඳහා විශ්චය සැලසුම් සකස් කිරීමට බැඳී සිටීම,

(උ) පහසු මිලකට ලබා දිය හැකි තාක්ෂණයට ප්‍රමුඛතාවය දෙමින්, ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා සුදුසු තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණය, සංචලන ආධාරක, උපකරණ හා උපකාරක තාක්ෂණ ඇතුළුව නව තාක්ෂණයන්හි සුලබ තාවය හා භාවිතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා පර්යේෂණ හා සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම හෝ ඊට බැඳී සිටීම,

(ඌ) වෙනත් ආකාරයේ ආධාර, සහායක සේවා සහ පහසුකම් මෙන්ම නව තාක්ෂණ ඇතුළත්ව සංචලන ආධාරක, උපකරණ හා උපකාරක තාක්ෂණය පිළිබඳ පිවිසිය හැකි තොරතුරු ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ලබා දීම,

(එ) මෙම සම්මුතියෙන් හඳුනා ගත් ආධාර සහ සේවාවන් වඩාත් හොඳින් ලබා දීම සඳහා වම සම්මුතියෙන් සහතික කළ අයිතිවාසිකම් ගැන ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සමග වැඩ කරන වෘත්තිකයන් හා කාර්ය මණ්ඩල වලට පුහුණුව ලබා දීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

2. අන්තර්ජාතික නීතිය ප්‍රකාරව මෙම සම්මුතියේ ඇතුළත් වන, වනාම යෙදෙන වගකීම් වලට අගතියක් නොමැතිව මෙම අයිතීන් පූර්ණව ක්‍රම ක්‍රමයෙන් සාක්ෂාත් කර ගැනීම අත් කර ගැනීමේ අදහසින්, අවශ්‍ය තත්ව අන්තර්ජාතික සහයෝගිතාවයේ රාමුව තුළ සහ තමන්ට ලබා ගත හැකි සම්පත් ආර්ථික, සමාජයීය හා සංස්කෘතික අයිතීන් සම්බන්ධයෙන් උපරිම වශයෙන් යොදා ගැනීමට පියවර ගැනීමට එක් එක් රාජ්‍ය පාර්ශ්වය බැඳී සිටී.

3. මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට ව්‍යවස්ථා සහ ප්‍රතිපත්ති සංවර්ධනය කිරීමේ දී සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී සහ ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අදාල කරුණු පිළිබඳව වෙනත් තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ දී රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත ළමයින් ඇතුළුව ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සමග ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධාන හරහා සම්පව සාකච්ඡා කිරීමට හා ක්‍රියාත්මකව දායක කර ගැනීමට පියවර ගත යුතුය.

4. මෙම සම්මුතියේ ඇති කිසිවක් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක නීතියේ හෝ වම රාජ්‍යයට බල පැවැත්වෙන අන්තර්ජාතික නීතියේ ඇතුළත් වන සහ ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් සාක්ෂාත් කර ගැනීමට වඩාත් හිතකර වන්නා වූ කිසියම් ප්‍රතිපාදනයකට බලපෑමක් නොවන්නේය. මෙම සම්මුතියට පාර්ශ්වයක් වන රාජ්‍යයක පවතින නීතිය, සම්මුතීන්, රෙගුලාසි හෝ සිරිත් විරිත් අනුකූලව පිළිගත් මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික අයිතීන් මෙම සම්මුතියෙන් පිළි ගන්නේ ඊට වඩා අඩු ප්‍රමාණයකින් යන හේතුවෙන් විවැනි අයිතීන් හෝ නිදහස කෙරේ සීමා කිරීමක් හෝ බලයෙන් හින කිරීමක් නොවිය යුතුය.

5. මෙම සම්මුතියේ ප්‍රතිපාදන සන්ධිය රාජ්‍යයක සියලු කොටස් වලට කිසිම ආකාරයේ සීමාවකින් හෝ ව්‍යතිරේකයකින් තොරව බල පැවැත්විය යුතුය.

5 වගන්තිය

සාමාන්‍ය මතාවය සහ වෙනස්කොට නොසැලකීම

1. සියලු රාජ්‍ය පාර්ශවයන්, සෑම තැනැත්තෙකුම නීතිය ඉදිරියේ හා නීතියේදී, සමානවන අතර කිසියම් වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොරව නීතියේ රැකවරණය හා ප්‍රතිලාභ හිමි විය යුත්තේය.
2. සියලු රාජ්‍ය පාර්ශවයන්, ආධාධිත තත්වය මත සිදු කරන සියලු ආකාරයේ වෙනස්කම් තහනම් කරනු ලැබිය යුතු අතර ආධාධිත සහිත තැනැත්තන් සඳහා සියලු ආකාරයේ වෙනස්කම් වලට විරෝධීව, සමාන හා කාර්යක්ෂම රැකවරණයක් සහතික කරනු ලැබිය යුතුය.
3. සියලු ආකාරයේ වෙනස්කම් දුරලීම සඳහා සහ සමානතාවය වර්ධනය කිරීම සඳහා, සියලු රාජ්‍යය පාර්ශවයන් විසින්, සුදුසු වාතාවරණයක් සකසාදීම සඳහා අර්ථනිර්වචන ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
4. ආධාධිත තත්වයෙන් පසුවන්නන්ගේ සාමාන්‍ය මතාවය වේගවත් කිරීම සඳහා හෝ තත්වාකාර කිරීම සඳහා ගනු ලබන නිශ්චිත ක්‍රියාමාර්ග කිසියම් වර්ථමාන සම්මුතිය යටතේ වෙනස්කොට සැලකීමක් නොවන්නේය.

6 වගන්තිය.

ආධාධයන් සහිත ස්ත්‍රීන්.

1. ආධාධයන් සහිත ස්ත්‍රීන් හා ගැහැණු ළමයින් විවිධාකාර වූ වෙනස් කොට සැලකීම් වලට ලක් වෙන බව රාජ්‍ය පාර්ශවයන් පිළි ගනී. මේ සම්බන්ධයෙන් සියලු මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික නිදහස ඔවුන් විසින් පූර්ණව හා සමානව භුක්ති විඳීම සහතික කිරීමට පියවර ගත යුතුය.
2. රාජ්‍ය පාර්ශවයන් විසින් මෙම සම්මුතියෙන් දක්වන ලද මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික නිදහස ස්ත්‍රීන් විසින් භාවිතා කිරීම හා භුක්ති විඳීම තහවුරු කිරීමේ අරමුණෙන් ස්ත්‍රීන්ගේ පූර්ණ සංවර්ධනය, ප්‍රගමනය හා බලගැන්වීම සහතික කිරීමට සුදුසු පියවර සියල්ල ගත යුතුය.

7 වගන්තිය.

ආධාධයන් සහිත ළමයින්.

1. රාජ්‍ය පාර්ශවයන් ආධාධයන් සහිත ළමයින් අනෙකුත් ළමයින් හා සමාන පදනමකින් සියලු මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික නිදහස පූර්ණව භුක්ති විඳීම තහවුරු කිරීමට අවශ්‍ය සියලු පියවර ගත යුතුය.
2. ආධාධයන් සහිත ළමයින් සම්බන්ධ සියලු කරුණු වලදී ඔවුන්ගේ ප්‍රශස්තම වුවමනාවන් ලබා දීමට මූලික සැලකිල්ල යොමු විය යුතුය.
3. රාජ්‍ය පාර්ශවයන් ආධාධයන් සහිත ළමයින්ට බලපාන සියලු කරුණු වලදී තම අදහස් නිදහසේ ප්‍රකාශ කිරීමට අයිතිය ඇති බවත්, අනෙකුත් ළමයින් සමග සමාන පදනමකින් ඔවුන්ගේ අදහස් වලට ඔවුන්ගේ වයස හා මුහුකුරා යෑමට ගැලපෙන ආකාරයෙන් නිසි සැලකිල්ලක් දක්වන බවත්, එම අයිතිය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට ආධාධිත තත්වයට හා වයසට ගැලපෙන ආධාර ලබා දෙන බවත් තහවුරු කළ යුතුය.

8 වගන්තිය.

ඥානුවත් භාවය වැඩි කිරීම.

1. පහත සඳහන් කරුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් වහාම, කාර්යක්ෂම හා සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ගැන පවුල් මට්ටම ඇතුළත්ව සමාජය මුළුල්ලේම දැනුවත් භාවය නගා සිටුවීමට හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් හා අභිමානයට ගරු කිරීම පෝෂණය කිරීමට,

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අදාළව, ජීවිතයේ සියලු ක්ෂේත්‍ර වල ලිංගිකත්වය හා වයස පදනම්ව ඇති ඒවා ඇතුළත්ව, ආවේණික කල්පිත අගතීන් හා හානිකර භාවිතාවන්ට විරෝධීව සටන් කිරීම,

(ඇ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ගේ හැකියාවන් හා දායකත්වය ගැන දැනුවත් භාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම.

2. මේ සඳහා ගනු ලබන පියවරට පහත සඳහන් කරුණු ද අයත් වේ.

(අ) (i) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිගැනෙන තත්වයක් වර්ධනය කිරීම,

(ii) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් කෙරේ සාධනීය පිළිගැනීමක් හා වඩාත් වැඩි සමාජ දැනුවත් භාවයක් ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(iii) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ දක්ෂතා, කුසලතා හා හැකියාවන් හා වැඩ පළට හා ශ්‍රම වෙළඳ පළට ඇති ඔවුන්ගේ දායකත්වය පිළිගැනීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම, අරමුණු කර ගත් ජනතාව දැනුවත් කිරීමේ ප්‍රබල ව්‍යාපාරයකට මුල පිරීම හා පවත්වා ගෙන යෑම.

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතීන්ට ගරු කිරීමේ ආකල්පයක්, මුල් වයසේ සිටින සියලු ළමයින් ඇතුළත්ව, අධ්‍යාපන පද්ධතියේ සියලු මට්ටම් වල ඇති කිරීම,

(ඇ) මෙම සම්මුතියේ අරමුණු වලට ගැලපෙන ආකාරයට ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් මාධ්‍යයේ සියලු අංශ වල නිරූපනය කිරීම දිරිමත් කිරීම,

(ඈ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් පිළිබඳව දැනුවත් භාවය පුහුණු කිරීමේ වැඩ සටහන් හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතීන් ප්‍රවර්ධනය කිරීම.

9 වගන්තිය.

පිවිසිය හැකි බව.

1. ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට නිදහසේ ජීවත් වීමට හා ජීවිතයේ සියලු අංශ වල පූර්ණව සහභාගි වීමටත් හැකි කරවනු සඳහා රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්, බාහිර පරිසරයට, ප්‍රවාහනයට, සන්නිවේදන හා තොරතුරු තාක්ෂණ හා පද්ධති ඇතුළත් තොරතුරු හා සන්නිවේදනයට හා නාගරික හා ග්‍රාමීය යන ප්‍රදේශ දෙකේම ජනතාවට විවෘත හෝ ලබා දී ඇති අනෙකුත් පහසුකම් හා සේවාවන් අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට පිවිසීම තහවුරු කිරීමට සුදුසු පියවර ගත යුතුය. පිවිසීමට ඇති අවහිර හා බාධක හඳුනා ගැනීම හා තුරන් කිරීම ඇතුළත් මෙම පියවර වලට වෙනත් කරුණු අතර පහත සඳහන් කරුණු ද ඇතුළත් විය යුතුය.

(අ) පාසල්, නිවාස, වෛද්‍ය පහසුකම් හා වැඩ කරන ස්ථාන ඇතුළත් ගොඩනැගිලි, මාර්ග, ප්‍රවාහනය හා අනෙකුත් ගෘහස්ථ හා බාහිර පහසුකම්:

(ආ) විද්‍යුත් සේවාවන් හා හදිසි සේවාවන් ඇතුළත් තොරතුරු, සන්නිවේදනය හා අනෙකුත් සේවාවන්:

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් පහත සඳහන් දේ ගැනද සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

(අ) මහජනතාවට විවෘත හෝ ලබා දී ඇති පහසුකම් හා සේවාවන්ට පිවිසීම සඳහා ඇති අවම ප්‍රමිතීන් හා මග පෙන්වීම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සංවර්ධනයට, ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට හා අධීක්ෂණයට,

(ආ) මහජනතාවට විවෘත හෝ ලබා දෙන පහසුකම් හා සේවාවන් සපයන පුද්ගලික ආයතන ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ගේ පිවිසීමේ සියලු ලක්ෂණ සැලකිල්ලට ගන්නා බව සහතික කිරීමට,

(ඇ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් මුහුණ දෙන පිවිසීම පිළිබඳ ප්‍රශ්න ගැන අදාළ සියලු දෙනාට පුහුණු කිරීම් ලබා දීම,

(ඈ) මහජනතාවට විවෘත ගොඩනැගිලි සහ අනෙකුත් පහසුකම් වල ඇති නාම පුවරු බේල් සහ කියවීමට හා තේරුම් ගැනීමට පහසු ආකාරයෙන් යෙදීම,

(ඉ) මහජනතාවට විවෘත ගොඩනැගිලි හා වෙනත් පහසුකම් වලට පිවිසීම පහසු කරවීමට මග පෙන්වන්නන්, කියවන්නන් හා වෘත්තීය සංඥා භාෂා පරිවර්තකයන් ඇතුළු සජීවී ආධාර ක්‍රම හා අතර මැදියන් ලබා දීම,

(ඊ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට තොරතුරු වලට පිවිසීම තහවුරු කිරීමට වෙනත් සුදුසු ආකාරයේ ආධාර හා සහාය ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(උ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා අන්තර් ජාලය ඇතුළුව, නව තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ හා පද්ධතීන්ට පිවිසීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(ඌ) මෙම තාක්ෂණ හා පද්ධතීන් අවම මිලකට ලබා ගත හැකි වනු පිණිස, මුල්ම අදියරේ සිට පිවිසිය හැකි තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ හා පද්ධතීන් සැලසුම් කිරීම, සංවර්ධනය, නිෂ්පාදනය හා බෙදා හැරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමට,

10 වගන්තිය.

ජීවිතයට ඇති අයිතිය.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් මිනිසාට ජීවිතයට ඇති නෛසර්ගික අයිතිය නැවත සහතික කරන අතර අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් විසින් ඒවා ක්‍රියාත්මකව භුක්ති විඳින බව තහවුරු කිරීමට අවශ්‍ය සියලු පියවර ගත යුතුය.

11 වගන්තිය.

අවදානම් සහ මානුෂික හදිසි තත්වයන් තුළ දී.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් අන්තර්ජාතික මානුෂිකවාදී නීතිය හා අන්තර්ජාතික මානව අයිතිවාසිකම් නීතිය ඇතුළත් අන්තර්ජාතික නීතිය යටතේ ඇති තම බැඳීමේ ප්‍රකාරව සහ සන්නද්ධ ගැටුම්, මානුෂිකවාදී හදිසි තත්වයන් හා ස්වභාවික ව්‍යසනයන් හට ගැනීම ඇතුළත් අවදානම් තත්වයන්හි දී ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ රැකවරණය හා ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීමට අවශ්‍ය සියලු පියවර ගත යුතුය.

12 වගන්තිය.

හිතිය ඉදිරියේ සමානව පිළිගැනීම.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සෑම තැනකදීම සමානයන් ලෙස පිළිගැනීමට ඇති අයිතිය නැවත සහතික කරයි.

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ජීවිතයේ සියලු කරුණු වලදී අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් නෛතික හැකියාවන් භුක්ති විඳින බව පිළිගත යුතුය.

3. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් විසින් තම නෛතික හැකියාවන් යොදා ගැනීමේ දී ඔවුන්ට අවශ්‍ය විය හැකි සහාය ලබා දීමට සුදුසු පියවර ගනු ඇත.

4. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් අන්තර්ජාතික මානව අයිතිවාසිකම් නීතියට අනුකූලව අනිසි ලෙස යෙදවීම වැළැක්වීමට සුදුසු සහ බලපෑමකින් යුත් ආරක්ෂක විධි විධාන සැලසීමෙන් නීතික හැකියාව යොදා ගැනීමට අදාලව සියලු පියවර ගැනීම සහතික කළ යුතුය. නීතික හැකියාවන් යොදා ගැනීමට අදාල වන විවැනි පියවර වල ඇති ආරක්ෂක විධි විධාන අයිතීන්ට, පුද්ගලයන්ගේ කැමැත්තට හා තේරීම් වලට ගරු කරන බවටත්, බැඳීම් පිළිබඳ ගැටුම් හා අනවශ්‍ය බලපෑම් වලින් තොර බවටත්, පුද්ගලයාගේ වාතාවරණයට විශේෂයෙන් සකස් කළ හා ප්‍රමාණාත්මක වන බවටත්, ඉතාමත් කෙටි කාලයකට පමණක් යෙදෙන බවටත් නියමිත, ස්වාධීන හා අපක්ෂපාත අධිකාරියක හෝ අධිකරණයක නීතිපතා විමර්ශනයකට ලක් වෙන බවටත් සහතික කළ යුතුය. එම ආරක්ෂක විධි විධාන පුද්ගලයාගේ අයිතීන් හා වුවමනාවන්ට බලපාන ප්‍රමාණය ඊට ප්‍රමාණානුකූල විය යුතුය.

5. මෙම වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන වලට යටත්ව රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට දේපළ හිමි කර ගැනීමට හා උරුම කර ගැනීමට, තමන්ගේම මූල්‍ය කටයුතු පාලනය කිරීමට හා බැංකු ණය, උගස් හා වෙනත් ආකාරයේ ණය මුදල් ලබා ගැනීමට සමානව පිවිසීම සහතික කිරීමට සුදුසු සියලු සහ බලපෑමෙන් යුත් පියවර ගැනීම හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් තම දේපළ වලින් හිතුවක්කාර ලෙස අහිමි නොකරන බවටත් සහතික කළ යුතුය.

13 වගන්තිය
යුක්ති ධර්මය සඳහා ප්‍රවේශය

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් සියලුම නීති ක්‍රියාපටිපාටි වල දී විමර්ශනාත්මක හා වෙනත් ප්‍රාරම්භක අවධි ඇතුළත්ව සාක්ෂිකරුවන් ලෙසත්, සෘජු සහ වක්‍ර සහභාගිවන්නන් ලෙසත් ඔවුන්ගේ ක්‍රියාත්මක භූමිකාව පහසු කරවීම සඳහා පටිපාටි ප්‍රතිපාදන හා වයසට ගැලපෙන ඉඩ සැලසීම් හරහා අනෙකුත් අයට සමාන පදනමකින් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට යුක්තිය ලබා ගැනීමට කාර්යක්ෂමව පිවිසීම සහතික කළ යුතුය.

2. ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට යුක්තිය ලබා ගැනීමට කාර්යක්ෂමව පිවිසීමට උදව් වනු සඳහා රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් පොලිසිය හා බන්ධනාගාර කාර්ය මණ්ඩල ඇතුළත් යුක්තිය පසිඳලීමේ පරිපාලන ක්ෂේත්‍රයේ වැඩ කරන අය සඳහා සුදුසු පුහුණුවීම් ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

14 වගන්තිය.

පුද්ගලයාගේ නිදහස හා ආරක්ෂාව

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් පහත සඳහන් අයිතීන් භුක්ති විඳින බව සහතික කළ යුතුය.

(අ) නිදහස හා පුද්ගලයාගේ ආරක්ෂාව භුක්ති විඳීමේ අයිතිය:

(ආ) ඔවුන්ගේ නිදහස නීති විරෝධීව හා හිතුවක්කාර ලෙස අහිමි කරනු නොලැබීමට හා කිසියම් අහිමි කිරීමක් වන්නේනම් ඒ නීතියට අනුකූලව බවටත්, ආබාධයක් පැවතීම කිසිම විටෙක නිදහස අහිමි කිරීම හේතු යුක්ති කිරීමට යොදා නොගැනීමත්:

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් කිසියම් ක්‍රියාවලියක් හරහා ඔවුන්ගේ නිදහස අහිමි කරනු ලබන්නේනම් අනෙකුත් අයට සමාන පදනමකින් අන්තර්ජාතික මානව අයිතිවාසිකම් නීතිය ප්‍රකාරව ඇති සහතිකයන්ට හා සාධාරණ ඉඩ සැලසීමේ ප්‍රතිපාදන ඇතුළුව මෙම සම්මුතියේ මූලධර්ම හා අරමුණු වලට අනුකූලව සලකනු ලැබීමටත් අයිතියක් ඇත්තේය.

15 වගන්තිය.

වධ හිංසා හෝ කුරිරු, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකීම හෝ දඬුවම් වලින් හිඳහස.

1. කිසිවෙකු වධ හිංසා වලට හෝ කුරිරු, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකීමට හෝ දඬුවම් වලට ලක් නොවිය යුතුය. විශේෂයෙන්ම කිසිවෙක් ඔහුගේ හෝ ඇයගේ හිඳහස් කැමැත්ත නැතිව වෛද්‍ය හෝ විද්‍යාත්මක පරීක්ෂණ වලට ලක් නොවිය යුතුය.
2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් අනෙකුත් අයට සමාන පදනමකින් වධ හිංසා හෝ කුරිරු, අමානුෂික හෝ අවමන් සහගත සැලකීම් වලට හෝ දඬුවම් වලට ලක් වීමෙන් වැළැක් වීමට කාර්යක්ෂම ව්‍යවස්ථා, පරිපාලන, අධිකරණ හෝ වෙනත් පියවර සියල්ල ගත යුතුය.

16 වගන්තිය.

සුරාකෘතීන්, ප්‍රවණ්ඩත්වයෙන් සහ අපහරණ වලින් හිඳහස්වීම.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පදනම් ලක්ෂණ ඇතුළුව, නිවස තුළ මෙන්ම ඉන් බැහැරවත්, සියලුම ආකාරයේ සුරාකෘතීන්, ප්‍රවණ්ඩත්වය හා අපහරණ වලින් වැළැක් වීමට සුදුසු ව්‍යවස්ථා, පරිපාලන, සමාජයීය, අධ්‍යාපනික හා වෙනත් පියවර සියල්ල ගත යුතුය.
2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් සුරාකෘතීන්, ප්‍රවණ්ඩත්වයේ සහ අපහරණ අවස්ථා මග හැරීමට, හැඳින් ගැනීමට හා වාර්තා කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳව තොරතුරු හා අධ්‍යාපනය ලබා දීම හරහා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට හා ඔවුන්ගේ පවුල් වල අයට හා රැක බලා ගන්නා අයට, අනෙක් කරුණු අතර සුදුසු ස්ත්‍රී පුරුෂ හා වයසට සංවේදී ආධාර හා සහාය ලබා දීමේ ආකාරයන් තහවුරු කිරීමෙන් සියලු ආකාරයේ සුරාකෘතීන්, ප්‍රවණ්ඩත්වය හා අපහරණ වැළැක් වීමට සුදුසු පියවර සියල්ල ගත යුතුය. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් රැකවරණ සේවාවන් වයසට, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවයට හා ආබාධයට සංවේදී වන බව තහවුරු කළ යුතුය.
3. සියලු ආකාරයේ සුරාකෘතීන්, ප්‍රවණ්ඩත්වය හා අපහරණ සිදුවීම වැළැක්වීම සඳහා රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ස්වාධීන අධිකාරීන් විසින් කාර්යක්ෂමව අධීක්ෂණය කරන ආබාධිත පුද්ගලයන්ට සේවය පිණිස සැලසුම් කළ සියලු පහසුකම් සහ වැඩ සටහන් ඇති කළ යුතුය.
4. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් කිසියම් ආකාරයක සුරාකෘතීන්, ප්‍රවණ්ඩත්වය හා අපහරණයේ වින්දිතයන් බවට පත් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් රැකවරණ සේවා ප්‍රතිපාදන තුළින් හා කායික, ඥාණන හා මානසික සුවපත්වීම, පුනරුත්ථාපනය හා සමාජයීය ප්‍රති අන්තර්ග්‍රහණය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සුදුසු පියවර සියල්ල ගත යුතුය. විවැනි සුවපත් කිරීම හා නැවත අන්තර්ග්‍රහණය සිදු විය යුත්තේ පුද්ගලයාගේ සෞඛ්‍යය, සුභ සාධනය, ආත්ම ගරුත්වය, අභිමානය හා ස්වායත්ත භාවය ගොඩ නැගෙන පරිසරයක හා ස්ත්‍රී පුරුෂ හා වයස් සුවිශේෂී අවශ්‍යතා සැලකිල්ලට ගනිමින්ය.
5. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සුරාකෘතීන්, ප්‍රවණ්ඩත්වයට හා අපහරණයට ලක් කිරීමේ අවස්ථා හැඳින් ගැනීම, විමර්ශනය කිරීම හා සුදුසු තැන් වලදී අභිචෝදනා කිරීම තහවුරු කිරීමට ස්ත්‍රීන් හා ළමයින් කෙරේ යොමු වූ ප්‍රතිපත්ති හා ව්‍යවස්ථා ඇතුළත්ව කාර්යක්ෂම ප්‍රතිපත්ති හා ව්‍යවස්ථා සකස් කළ යුතුය.

17 වගන්තිය.

පුද්ගලයාගේ ගරුත්වය රැක ගැනීම.

ආබාධයන් සහිත සෑම පුද්ගලයෙකුටම අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් ඔහුගේ හෝ ඇයගේ කායික හා මානසික ගරුත්වයට ගරු කරනු ලැබීමට අයිතියක් ඇත්තේය.

18 වගන්තිය.

එහා මෙහා යෑමේ සහ ජාතිකත්වයට ඇති හිඳහස.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට, අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් එහා මෙහා යෑමේ හිඳහස, තම හිඳහස හා ජාතිකත්වය තෝරා ගැනීමට ඇති අයිතිය හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට පහත සඳහන් අයිතීන් ද තහවුරු කළ යුතුය.

(අ) ජාතිකත්වයක් ලබා ගැනීමට හා වෙනස් කිරීමට හා ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන ඔවුන්ගේ ජාතිකත්වය හිතුවක්කාර ලෙස වෙනස් කරනු නොලැබීමේ අයිතිය.

(ආ) ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන සංවර්ධනයවීමේ හිඳහස පිළිබඳ අයිතිය භුක්ති විඳීම පහසු කිරීමට අවශ්‍ය විය හැකි ආගමන පටිපාටි වැනි අදාළ ක්‍රියාවලීන් යොදා ගැනීමට හෝ අනන්‍යතාවය පිළිබඳ වෙනත් ලිපි ලේඛන හෝ තම අනන්‍යතාවයේ ලිපි ලේඛන යොදා ගැනීම සහ ලබා ගැනීමේ, සන්නිකයේ තබා ගැනීමේ ඔවුන්ගේ හැකියාව අහිමි නොකිරීමට.

(ඇ) තමන්ගේම රට ඇතුළුව ඕනෑම රටකින් පිටව යෑමේ හිඳහස.

(ඈ) ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන හෝ හිතුවක්කාර ලෙස තමන්ගේම රටට ඇතුළු වීමේ අයිතිය අහිමි කරනු ලැබීමට,

(2) ආබාධයන් සහිත ළමයින් උපන් වහාම ලියාපදිංචි කළ යුතු අතර ඔවුන්ට උපතේ දීම නමක් තැබීමට, ජාතිකත්වයක් ලබා ගැනීමට හා හැකි තාක් දුරට තම දෙමාපියන් කවිද යන්න දැනගැනීමට හා ඔවුන් විසින් රැක බලා ගනු ලැබීමට අයිතිය තිබිය යුතුය.

19 වගන්තිය.

ස්වාධීනව ජීවත්වීම හා ප්‍රජාවට ඇතුළත් කර ගනු ලැබීම.

මෙම සම්මුතියට පාර්ශ්වයන් වන රාජ්‍යයන්, අනෙකුත් අය සමග සමානව තෝරා ගැනීම් සමග ආබාධයන් සහිත සියලු පුද්ගලයන්ට ප්‍රජාව තුළ ජීවත් වීමට ඇති සමාන අයිතිය පිළිගන්නා අතර මෙම අයිතිය ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් විසින් පූර්ණව භුක්ති විඳීමට හරවත් හා සුදුසු පියවර හා පහත සඳහන් කරුණු සහතික කිරීම ඇතුළත්ව, ප්‍රජාව තුළ ඔවුන්ගේ පූර්ණ සහභාගිත්වය හා අන්තර්ග්‍රහණය කළ යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් තම නිවාසස්ථානය තෝරා ගැනීමට හා කවුරුන් සමග කොතැන ජීවත් වන්නේ ද යන්න තෝරා ගැනීමේ අවස්ථාව පවතින අතර විශේෂිත ජීවත්වීමේ වැඩ පිළිවෙළක් යටතේ ජීවත්වීමට බැඳීමක් නැත.

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ප්‍රජාවට අන්තර්ග්‍රහණය කර ගැනීම හා ජීවත් වීමට ආධාර දීමට හා ප්‍රජාවෙන් හුදකලා කිරීම හෝ වෙන් කොට තැබීම වැළැක්වීමට අවශ්‍ය කෙරෙන පුද්ගලික සහාය ඇතුළුව නිවාසය තුළ, නේවාසිකව හා වෙනත් ප්‍රජා සහාය සේවාවන් ගණනාවක් ලබා ගැනීමට පිවිසීමට හැකියාවක් තිබිය යුතුය.

(ඇ) සාමාන්‍ය ජනතාව සඳහා ඇති සේවාවන් හා පහසුකම් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සමාන පදනමකින් ලබා ගත හැකි විය යුතු අතර ඒවා ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල විය යුතුය.

20 වගන්තිය.

පුද්ගලික සංවර්තාවය.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා දිය හැකි උපරිම ස්වාධීනතාවය සමග, පහත සඳහන් කරුණු ද ඇතුළත්ව පුද්ගල සංවර්තාවය සහතික කිරීමට හරවත් පියවර ගත යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ඔවුන් තෝරා ගන්නා ආකාරයට හා වේලාවට ඔරොත්තු දෙන විද්‍යමය පුද්ගල සංවර්තාවය පහසු කර වීම.

(ආ) ගුණාත්මක භාවයෙන් යුත් සංවර්තා ආධාරක, උපකරණ, ආධාරක තාක්ෂණය හා සජීවී ආධාර හා අන්තර්මාධ්‍යයන්, ඒවා පහසු මිලට ලබා ගැනීමට සැලසීම ඇතුළුව ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට පිවිසීම පහසු කර වීම,

(ඇ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සමග වැඩ කරන විශේෂඥ කාර්ය මණ්ඩලයට සංවර්තා කුසලතා පුහුණුව ලබා දීම,

(ඈ) සංවර්තා ආධාරක, උපකරණ හා ආධාරක තාක්ෂණ නිෂ්පාදනය කරන ඒකක, ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ සංවර්තාවයේ සියලු ලක්ෂණ සැලකිල්ලට ගැනීම දිරිමත් කිරීම.

21 වගන්තිය.

ප්‍රකාශනයේ සහ මත දැරීමේ සහ තොරතුරු වලට පිවිසීමේ නිදහස.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් මෙම සම්මුතියේ 2 වගන්තියෙන් නිර්වචනය කළ ආකාරයට, පහත සඳහන් කරුණු ද ඇතුළත්ව, තමන්ගේ තේරීම අනුව සන්නිවේදනයේ සියලු ආකාරයන් හරහා සහ අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් තොරතුරු හා අදහස් සොයා යෑම, ලබා ගැනීම හා ලබා දීමට ඇති නිදහස ඇතුළුව, ප්‍රකාශ කිරීමේ සහ මත දැරීමේ නිදහසට ඇති අයිතිය භාවිතා කිරීමට ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට හැකි කරවීමට සියලු සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා වූ තොරතුරු කාලානුරූපීව සහ අතිරේක විද්‍යමය තොරතුරු විවිධ ආකාරයේ ආබාධයන්ට ගැලපෙන ආකාරයින් සහ තාක්ෂණ ලබා ගැනීමට පහසු ආකාරයෙන් මහජනයාට ලබා දීම,

(ආ) නිල ගනුදෙනු වලදී ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් විසින් තොරා ගන්නා සන්නිවේදන මාධ්‍ය හා ආකාරයන්, බ්ලොග්, වෘද්ධික හා විකල්ප සන්නිවේදන හා වෙනත් පහසුවෙන් ලබා ගත හැකි සියලු සන්නිවේදන මාර්ග වැනි සංඥා භාෂා යොදා ගැනීම පිළිගැනීම හා පහසු කරවීම,

(ඇ) මහජනතාවට, අන්තර්ජාලය හරහා ඇතුළුව, සේවා සපයන පුද්ගලික ආයතන වලින් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා ලබා ගත හැකි හා යොදා ගත හැකි ආකාරයන්ගෙන් තොරතුරු හා සේවා සැපයීමට ඉල්ලා සිටීම,

(ඈ) අන්තර්ජාලය හරහා තොරතුරු ලබා දෙන ආයතන ඇතුළුව ජන මාධ්‍ය වලින් තම සේවාවන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ලබා ගැනීමට සැලසීම දිරිමත් කිරීම,

(ඉ) සංඥා භාෂාව පිළිගැනීම හා ප්‍රවර්ධනය කිරීම.

22 වගන්තිය.

පෞද්ගලික රහස්‍ය භාවයට ගරු කිරීම.

1. ආබාධයන් සහිත කිසිම පුද්ගලයෙකු පදිංචි ස්ථානය හෝ ජීවත් වන වැඩ පිළිවෙළ කුමක් වුවද, ඔහුගේ හෝ ඇයගේ පෞද්ගලික රහස්‍ය භාවයට පවුල, නිවස හෝ සන්නිවේදනයට හිතුවක්කාර හෝ නීති විරෝධීව මැදිහත් වීම හෝ වෙනත් ආකාරයේ සන්නිවේදන හෝ ඔහුගේ හෝ ඇයගේ ගෞරවයට සහ කීර්තියට හිනි විරෝධීව පහර දීමට හෝ ලක් නොකළ යුතුය. ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට එවැනි මැදිහත්වීම් වලට සහ පහර දීම් වලට එරෙහිව රැකවරණය ලැබීමේ අයිතිය ඇත.

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්, අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ පෞද්ගලික, සෞඛ්‍ය හා පුනරුත්ථාපන තොරතුරු වල රහස්‍ය භාවය රැකිය යුතුය.

23 වගන්තිය.

වාසස්ථානයට හා පවුලට ගරු කිරීම.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින්, පහත සඳහන් කරුණු තහවුරු කිරීම සඳහා, විවාහය, පවුල, ජීවත්විය සහ සම්බන්ධතා වලට අදාල සියලු කරුණු වල දී ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට එරෙහිව ඇති වෙනස් කොට සැලකීම් තුරන් කිරීමට බලපෑමෙන් යුත් හා සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

(අ) හඳුනාගත් කලත්‍රයාගේ නිදහස් හා පූර්ණ අනුමැතිය ඇතිව විවාහ වීමට හා පවුලක් වීමට සුදුසු වයසේ පසුවන ආබාධයන් සහිත සියලුම පුද්ගලයන්ට විවාහයක් කර ගැනීමට ඇති අයිතිය පිළිගැනීම.

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට තම දරුවන්ගේ සංඛ්‍යාව හා ඔවුන්ගේ වයස් පරතරය නිදහසේ සහ වගකීමෙන් යුතුව තීරණය කිරීමට හා ප්‍රජනන හා පවුල් සැලසුම් අධ්‍යාපනය පිළිබඳ වයසට ගැලපෙන තොරතුරු ලබා ගැනීමට ඇති අයිතිය පිළිගැනීම හා මෙම අයිතීන් භුක්ති විඳීමට අවශ්‍ය කෙරෙන මාර්ග සැලසීම.

(ඇ) ළමයින් ඇතුළුව ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් තම සාපලයතාවය අනෙක් අය සමග සමාන මට්ටමකින් පවත්වා ගැනීම.

2. භාරකාරත්වය, ආරක්ෂකත්වය, විශ්වාසී භාරකාරත්වය පිළිබඳව ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතීන් හා වගකීම් හා ළමයින් දරු කමට භාර ගැනීම හෝ සමාන ආයතන පිළිබඳව ජාතික ව්‍යවස්ථාවන් හි මෙම සංකල්ප පවතින්නේ නම් තහවුරු කිරීම. මෙම සියලු අවස්ථා වලදී ළමයාගේ වුවමනාවන්ට උපරිම සැලකිල්ල යොමු විය යුතුය. ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ දරුවන් රැක බලා ගැනීමේ වගකීම් ඉටු කිරීමේ දී රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් සුදුසු ආධාර ලබා දිය යුතුය.

3. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත ළමයින්ට දෙමාපිය සෙනෙහස සම්බන්ධයෙන් සමාන අයිතීන් තහවුරු කළ යුතුය. මෙම අයිතීන් සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ සහ ආබාධයන් සහිත ළමයින් සැඟවීම, අතහැර දැමීම හා වෙන් කිරීම වැළැක්වීමේ අදහසින් ආබාධයන් සහිත ළමයින්ට හා ඔවුන්ගේ පවුල් වල අයට කල් තබාම සම්පූර්ණ තොරතුරු, සේවාවන් හා සහාය ලබා දීමට රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් බැඳී සිටී.

4. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ළමයාගේ වුවමනාවන් සඳහා වෙන් කිරීම තදින්ම අවශ්‍ය වන්නේ නම් අදාල නීති හා පටිපාටි වලට අනුකූලව අධිකරණ නිරීක්ෂණයට යටත්ව නිසි අධිකාරීන් විසින් කරන්නේ නම් හැර ළමයින් ඔවුන්ගේ කැමැත්තෙන් තොරව ඔහුගේ හෝ ඇයගේ දෙමාපියන්ගෙන් වෙන් කරනු නොලැබීම තහවුරු කළ යුතුය. කුමන තත්වයක් යටතේ හෝ ළමයා හෝ දෙමාපියන්ගෙන් කෙනෙකු හෝ දෙදෙනාම ආබාධිත තත්වයෙන් වන නිසා ළමයෙක් තම දෙමාපියන්ගෙන් වෙන් නොකළ යුතුය.

5. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක් ආබාධයන් සහිත ළමයෙකුට රැකවරණය ලබා දීමට ආසන්න පවුලට නොහැකි අවස්ථාවක පුළුල් පවුල තුළ රැකවරණය ලබා දීමට සියලු ප්‍රයත්න දැරිය යුතුය. එසේ කිරීමට නොහැකි වන්නේ නම් පවුල් වාතාවරණයක් තුළ එම ප්‍රජාව තුළ එම රැකවරණය සැලසීමට බැඳී සිටී.

24 වගන්තිය.

අධ්‍යාපනය

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අධ්‍යාපනයට ඇති අයිතිය පිළිගනී. වෙනස් කිරීමකින් තොරව හා සමාන අවස්ථා යන පදනම යටතේ මෙය සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ අදහසින් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් පහත සඳහන් කරුණු කෙරේ යොමු වූ අධ්‍යාපනයේ සියලු මට්ටම් වල දී ඇතුළත් කර ගන්නා සහ ජීවිත කාලය මුළුල්ලේම ඉගෙන ගැනීම තහවුරු කළ යුතුය.

(අ) මානව හැකියාවන් සහ ගරුත්වය හා ආත්ම අභිමානය ගැන හැඟීමේ පූර්ණ සංවර්ධනයක් හා මානව අයිතිවාසිකම්, මූලික නිදහස හා මානව විවිධත්වයට ගරු කිරීම ශක්තිමත් කිරීම.

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ පෞද්ගලිකත්වය, කුසලතා සහ නිර්මාණශීලීත්වය මෙන්ම මානසික හා කායික හැකියාවන් හැකි උපරිමය දක්වා සංවර්ධනය කිරීම,

(ඇ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට නිදහස් සමාජයක පලදායීව සහභාගි වීමට හැකි කරවීම.

2. මෙම අයිතිය සාක්ෂාත් කිරීමේ දී රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්,

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන සාමාන්‍ය අධ්‍යාපන පද්ධතියෙන් බැහැර නොකළ යුතු අතර ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන නිදහස් හා අනිවාර්ය මූලික අධ්‍යාපනයෙන් හෝ ද්විතීයික අධ්‍යාපනයෙන් බැහැර නොකිරීම,

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ඔවුන් ජීවත් වන ප්‍රජාවේ අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් සියලු දෙනා ඇතුළත් වන, ගුණාත්මක සහ නිදහස් මූලික අධ්‍යාපනය සහ ද්විතීයික අධ්‍යාපනය ලබා ගැනීම,

(ඇ) පුද්ගලයාගේ අවශ්‍යතාවයන්ට සාධාරණව ඉඩ ලබා දීම,

(ඈ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට තම පලදායී අධ්‍යාපනය පහසු කර වීමට පොදු අධ්‍යාපන පද්ධතිය තුළ අවශ්‍ය කෙරෙන සහාය ලබා දීම,

(ඉ) පූර්ණ ඇතුළත් කර ගැනීමේ ඉලක්කයට ගැලපෙන ආකාරයට ශාස්ත්‍රීය හා සමාජ සංවර්ධනය උපරිම කෙරෙන පරිසරයක් තුළ පලදායී පෞද්ගලික ආධාරක පියවර ගැනීම,

තහවුරු කළ යුතුය.

3. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ප්‍රජාවේ සාමාජිකයන් ලෙස අධ්‍යාපනයේ ඔවුන්ගේ පූර්ණ සහ සමාන සහභාගිත්වය පහසු කර වීමට ජීවන හා සමාජ සංවර්ධන කුසලතා ඉගෙන ගැනීමට හැකි කරවිය යුතුය. මෙම අරමුණෙන් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් පහත සඳහන් කරුණු ඇතුළත්ව සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

(අ) සංවලන කුසලතා සහ හැඩ ගැසීමේ සහ සන්නිවේදනයේ ආකෘති හා මාර්ග, බ්‍රේල්, විකල්ප අකුරු, ආවර්ධක හා විකල්ප මාධ්‍ය ඉගෙන ගැනීම පහසු කරවීම හා සමානයන්ගේ සහාය හා මග පෙන්වීම පහසු කරවීම,

(ආ) බිහිරි ප්‍රජාවේ භාෂාමය අනන්‍යතාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා සංඥා භාෂාව ඉගෙන ගැනීම පහසු කරවීම,

(ඇ) පුද්ගලයන්ගේ විශේෂයෙන්ම අඳ, බිහිරි හෝ අඳ බිහිරි යන දෙකින්ම යුත් ළමයින්ගේ අධ්‍යාපනය, පුද්ගලයා සඳහා ඉතාමත් සුදුසු භාෂා වලින් සහ සන්නිවේදන මාධ්‍ය හා මාර්ග වලින් හා ශාස්ත්‍රීය හා සමාජීය සංවර්ධනය උපරිම කෙරෙන පරිසරයක කෙරෙන බවත් තහවුරු කිරීම.

4. මෙම අයිතිය සාක්ෂාත් කර ගැනීම තහවුරු කිරීමට රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් සංඥා භාෂාවේ සහ/හෝ බ්‍රේල් පුහුණුව ලත් ආබාධයන් සහිත ගුරුවරුන් ඇතුළුව ගුරුවරු යෙදු විමටත්, අධ්‍යාපනයේ සියලු මට්ටමකම වැඩ කරන වෘත්තිකයන් හා කාර්ය මණ්ඩලය පුහුණු කිරීමටත් සුදුසු පියවර ගත යුතුය. එවැනි පුහුණු කිරීමකට ආබාධිත දැනුවත් භාවය සහ සන්නිවේදනයේ සුදුසු විකල්ප හා ආවර්ධක මාධ්‍ය, මාර්ග හා ආකාරීන්, අධ්‍යාපන තාක්ෂණ හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ආධාරක වන උපකරණ භාවිතාව ඇතුළත් විය යුතුය.

5. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්, අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් සහ වෙනස් කිරීමකින් තොරව සාමාන්‍ය තෘතීයික අධ්‍යාපනය, වෘත්තීය පුහුණුව, වැඩිහිටි අධ්‍යාපනය සහ ජීවිත කාලය මුළුල්ලේම අධ්‍යාපනය ලබා ගැනීම තහවුරු කළ යුතුය. මෙම අරමුණෙන් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සාධාරණ නැවතීමේ පහසුකම් සැලසීම තහවුරු කළ යුතුය.

25 වගන්තිය.

සෞඛ්‍යය.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොරව ලබා ගත හැකි උසස්තම සෞඛ්‍ය ප්‍රමිතිය භුක්ති විඳීමේ අයිතිය පිළිගනී. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සෞඛ්‍යයට අදාල පුනරුත්ථාපනය ඇතුළුව ස්ත්‍රී පුරුෂ සංවේදී සෞඛ්‍ය සේවාවන් ලබා ගැනීම තහවුරු කිරීමට සුදුසු පියවර සියල්ල ගත යුතුය. විශේෂයෙන්ම රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්:

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අනෙකුත් පුද්ගලයන්ට සපයන සීමාවන් තුළ, ගුණාත්මක භාවයෙන් යුත් හා ප්‍රමිතීන්ගෙන් යුත් නිදහස් හෝ පහසු සෞඛ්‍ය රැකවරණය, ලිංගික හා ප්‍රජනන සෞඛ්‍යය හා ජනගහණය පදනම් මහජන සෞඛ්‍ය වැඩ සටහන් ඇතුළුව වැඩසටහන් සැපයීම,

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට මුල්ම අවදියේ දී වැළඳෙන ආබාධයන් හඳුනා ගැනීම හා සුදුසු ආකාරයෙන් වැළැක්වීම ඇතුළුව සුවිශේෂීව අවශ්‍ය කෙරෙන සෞඛ්‍ය සේවා සහ ළමයින් හා වයස්ගත පුද්ගලයන් මෙන්ම අනෙකුත් ආබාධිතයන් තවත් ආබාධයන්ට ගොදුරුවීම අවම කිරීමට හා වැළැක්වීමට සැලසුම් කළ සේවාවන් ලබා දීම,

(ඇ) මෙම සෞඛ්‍ය සේවාවන් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ ඇතුළුව ජනතාවට තමන්ගේම ප්‍රජාවට සමීපයෙන්ම ලබා දීම,

(ඈ) මහජන හා පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය රැකවරණය සඳහා ආචාර ධර්ම ප්‍රමිතීන් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සහ පුහුණුව හරහා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ මානව අයිතිවාසිකම්, ගරුත්වය, ස්වායත්ත භාවය හා අවශ්‍යතා පිළිබඳව දැනුවත් කිරීම තුළින් නිදහස් හා දැනුවත් අනුමැතිය ඇතුළුව අනෙකුත් අයට සමාන වූ ගුණාත්මක භාවයෙන් යුත් සැලකීම ලබා දිය යුතු බව සෞඛ්‍ය වෘත්තිකයන්ගෙන් ඉල්ලා සිටීම,

(ඉ) ජාතික නීතිය අනුව රක්ෂණ ආවරණය ලබා ගැනීමට අවසරය ඇති තැන් වල දී සෞඛ්‍ය රක්ෂණය හා ජීවිත රක්ෂණ ප්‍රතිපාදන වල ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට

වරෙහිව වෙනස් කොට සැලකීම තහනම් කිරීම, එම සේවාවන් සාධාරණ හා යුක්ති සහගත ආකාරයකින් ලබා දිය යුතුය.

(ඊ) ආබාධිත තත්වය පදනම් කර ගෙන සෞඛ්‍ය රැකවරණය හෝ සෞඛ්‍ය සේවාවන් හෝ ආහාර හා දියර වෙනස් කොට සැලකීමක් ලෙස අහිමි කිරීම වැළැක්වීම.

26 වගන්තිය.

ස්ථාපනය සහ පුනරුත්ථාපනය.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් නිදහස, සම්පූර්ණ කායික, මානසික, සමාජයීය සහ වෘත්තීය හැකියාවන් සහ ජීවිතයේ සියලු අංගයන්හි පුර්ණව ඇතුළත් කර ගැනීම හා සහභාගිත්වය උපරිම මට්ටමෙන් ලබා ගැනීම හා පවත්වා ගැනීමට ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට හැකි කරවීමට සමානයන්ගේ සහයෝගය හරහා සිදු කෙරෙන ඒවා ඇතුළුව හරවත් හා සුදුසු පියවර ගත යුතුය. මෙම අරමුණෙන් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් විශේෂයෙන්ම සෞඛ්‍ය, සේවා නියුක්තිය, අධ්‍යාපනය සහ සමාජ සේවා යන ක්ෂේත්‍ර වල විස්තීර්ණ ස්ථාපන හා පුනරුත්ථාපන සේවා සහ වැඩ සටහන් සංවිධානය කිරීම, ශක්තිමත් කිරීම හා ව්‍යාප්ත කිරීම සිදු කළ යුතුය. මෙම සේවා සහ වැඩ සටහන් කළ යුතු වන්නේ,

(අ) හැකි මුල්ම අවදියේ දී ආරම්භ කළ යුතු අතර එය බහුවිධ ශික්ෂණයන්හි පුද්ගලයාගේ අවශ්‍යතා සහ ශක්තීන් පිළිබඳව කෙරෙන තක්සේරුවක් මත පදනම් විය යුතුය.

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ප්‍රජාව ඇතුළුව සමාජයේ සියලු අංග වල සහභාගි වීමට හා ඇතුළත් කර ගැනීමට සහාය දීම සහ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ ඇතුළත්ව තමන්ගේම ප්‍රජාවන්ට හැකි පමණ සම්පව ඒවා ලබා දීම,

2. ස්ථාපන හා පුනරුත්ථාපන සේවා වල වැඩ කරන වෘත්තිකයන් හා කාර්ය මණ්ඩල සඳහා මූලික සහ නොකඩවා කෙරී ගෙන යන පුහුණු සංවර්ධනය කිරීම ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

3. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ස්ථාපනයට හා පුනරුත්ථාපනයට අදාල වන ආකාරයට ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා සැලසුම් කළ ආධාරක උපකරණ හා තාක්ෂණ පහසුවෙන් ලබා ගත හැකි වීමට දැනුම හා භාවිතාව ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

27 වගන්තිය.

වැඩ සහ සේවා නියුක්තිය.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අනෙකුත් අයට සමාන පදනමකින් වැඩ කිරීමට ඇති අයිතිය පිළිගත යුතුය. ඊට ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට විවෘත, ඇතුළත් කර ගන්නා සහ පිවිසිය හැකි වැඩ පරිසරයක් හා ශ්‍රම වෙළඳ පළක නිදහසේ තෝරා ගත් හෝ පිළිගත් වැඩ කිරීමෙන් දිවි පෙවත පවත්වා ගැනීමට ඇති අයිතිය ඇතුළත් වේ. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් වෙනත් කරුණු අතර, ව්‍යවස්ථාවන් තුළින් ඇතුළුව, සුදුසු පියවර ගැනීමෙන් සේවා නියුක්තිය තුළ දී අත් වූ ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ඇතුළුව වැඩ කිරීමට ඇති අයිතිය සාක්ෂාත් කර ගැනීම ආරක්ෂා කිරීම හා ප්‍රවර්ධනය කිරීම සිදු කළ යුතුය.

(අ) ආරක්ෂිත හා සෞඛ්‍යානුකූල වැඩ කිරීමේ තත්වයන් හා සේවා නියුක්තිය දිගටම පවත්වා ගැනීම, වෘත්තියේ ප්‍රගමනය බඳවා ගැනීම, කුලියට ගැනීම හා සේවා නියුක්තිය ඇතුළත්ව සියලු ආකාරයේ සේවා නියුක්තියට අදාල සියලු කරුණු සම්බන්ධයෙන් ආබාධිත තත්වය පදනම්ව වෙනස් කොට සැලකීම තහනම් කිරීම,

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අනෙකුත් අයට සමාන පදනමකින් හිරිහැර කිරීමෙන් රැක ගැනීම සහ දුක් ගැහවිලි වලට සහන ලබා දීම ඇතුළුව ආරක්ෂිත හා සෞඛ්‍යානුකූල

වැඩ කිරීමේ තත්වයන්, සමාන වටිනාකමට සමාන පාරිශ්‍රමිකය සහ සමාන අවස්ථා ඇතුළුව සාධාරණ හා හිතකර වැඩ කිරීමේ තත්වයන්ට ඇති අයිතිය රැක ගැනීම,

(ඇ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට තම කම්කරු සහ වෘත්තීය සමිති අයිතීන් අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් භාවිතා කිරීමට හැකි බව සහතික කිරීම,

(ඈ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට පොදු තාක්ෂණික හා වෘත්තීය මග පෙන්වීමේ වැඩ සටහන්, පත් කිරීමේ සේවාවන් හා වෘත්තීය හා නොකඩවා කෙරෙන පුහුණු සඳහා කාර්යක්ෂමව පිවිසීමට හැකි කරවීම,

(ඉ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ශ්‍රම වෙළඳපළේ මෙන්ම රැකියාවන් සොයා ගැනීමේ දී, ලබා ගැනීමේ දී, කර ගෙන යෑමේ දී සහ ආපසු පැමිණීමේ දී සේවා අවස්ථා සහ වෘත්තීය අභිවෘද්ධිය ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(ඊ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් සඳහා ස්වයං රැකියා, ව්‍යවසායකත්වය, සමුපකාර සංවර්ධනය හා තමන්ගේම ව්‍යාපාරයක් ඇරඹීමේ අවස්ථා ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(උ) රාජ්‍ය සේවයට ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් පත් කිරීම,

(ඌ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සහතික කිරීමේ ක්‍රියාත්මක වැඩ සටහන්, දිරි ගැන්වීම් සහ අනෙකුත් පියවර ඇතුළත් විය හැකි සුදුසු ප්‍රතිපත්ති හා පියවර හරහා පුද්ගලික අංශයේ සේවා නියුක්තිය ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(එ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට වැඩපළේ දී සාධාරණ නවාතැන් පහසුකම් සැපයීම සහතික කිරීම,

(ඒ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට විවෘත ශ්‍රම වෙළඳ පළේ වැඩ පිළිබඳ අත්දැකීම් ලබා ගැනීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(ඔ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට රැකියා සහ වෘත්තීය පුනරුත්ථාපනය, රැකියාවන් පවත්වා ගැනීම හා රැකියා වලට ආපසු යෑමේ වැඩ සටහන් ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් වහල්භාවයේ හෝ දාසභාවයේ පවත්වා නොගන්නා බවත්, බලහත්කාර හෝ අනිචාරීය ශ්‍රමයෙන්, අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින්, ආරක්ෂා කෙරෙන බවත් සහතික කළ යුතුය.

28 වගන්තිය.

ප්‍රමාණවත් ජීවන මට්ටම හා සමාජයීය රැකවරණය.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ප්‍රමාණවත් ආහාර, ඇඳුම් හා නිවාස හා තම ජීවන මට්ටමේ නොකඩවා වර්ධනයක් වීම ඇතුළුව ඔවුන්ට හා ඔවුන්ගේ පවුල් වලට ප්‍රමාණවත් ජීවන මට්ටමකට ඇති අයිතිය පිළිගන්නා අතර ආබාධ තත්වය පදනම් කර ගෙන වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොරව මෙම අයිතිය සාක්ෂාත් කර ගැනීම ආරක්ෂා කිරීමට හා ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සමාජ රැකවරණයට හා වෙනස් කොට සැලකීමේ පදනමකින් තොරව මෙම අයිතිය භුක්ති විඳීමට ඇති අයිතිය පිළිගන්නා අතර, මෙම අයිතිය සාක්ෂාත් කර ගැනීම ආරක්ෂා කිරීමට හා ප්‍රවර්ධනය කිරීමට පහත සඳහන් පියවර ඇතුළුව සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට පිරිසිදු ජල සේවාවන් සමානව ලබා ගැනීම තහවුරු කිරීම සහ ආබාධයන්ට අදාළ අවශ්‍යතා සඳහා සුදුසු සහ පහසු මිලට සේවාවන්, උපකරණ හා වෙනත් ආධාරක ලබා ගැනීම තහවුරු කිරීම,

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට විශේෂයෙන්ම ආබාධයන් සහිත ස්ත්‍රීන්ට හා ගැහැණු ළමයින්ට හා ආබාධයන් සහිත වයස්ගත පුද්ගලයන්ට සමාජ රැකවරණ වැඩ සටහන් හා දරිද්‍රතාවය අඩු කිරීමේ වැඩ සටහන් ලබා දීම,

(ඇ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට හා දරිද්‍රතා තත්වයන් හි වෙසෙන ඔවුන්ගේ පවුල් වලට පුහුණුව, උපදේශනය, මූල්‍ය ආධාර හා විවේක සුවය ඇතුළුව ආබාධයන්ට අදාළ වියදම් සමග රාජ්‍යයෙන් ආධාර ලබා ගැනීම තහවුරු කිරීම,

(ඈ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට මහජන නිවාස වැඩ සටහන් ලබා දීම තහවුරු කිරීම,

(ඉ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සමාන විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සහ වැඩ සටහන් ලබා දීම තහවුරු කිරීම.

29 වගන්තිය.

දේශපාලන සහ ප්‍රසිද්ධ ජීවිතයේ සහභාගිවීම.

ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට දේශපාලන අයිතීන් සහ අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් ඒවා භුක්ති විඳීමට අවස්ථාව රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් විසින් සහතික කළ යුතුය. එමෙන්ම පහත සඳහන් කරුණු ද ඉටු කළ යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ඡන්දය දීමට හා තේරී පත් වීමට ඇති අයිතිය ඇතුළත්ව, සෘජුව හෝ නිදහසේ තෝරා ගන්නා ලද නියෝජිතයන් හරහා අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් දේශපාලන හා සමාජ ජීවිතයේ ඵලදායී හා පූර්ණ වශයෙන් සහභාගිවීම තහවුරු කළ යුතුය. වෙනත් කරුණු අතර,

(i) ඡන්දය දීමේ ක්‍රියා පටිපාටි, පහසුකම් හා උපකරණ තේරුම් ගැනීමට හා භාවිතා කිරීමට සුදුසු, ලබා ගත හැකි හා පහසු බව තහවුරු කිරීම,

(ii) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට බිය වැද්දීමෙන් තොරව ඡන්ද විමසීම් හා ජනමත විමසුම් වලදී රහසිගතව ඡන්දය පාවිච්චි කිරීමටත් තෝරා පත් කරගනු ලැබීමට ඉදිරිපත් වීමටත්, රජයේ සියලු මට්ටම් වල සියලු රාජ්‍ය කාර්යන් කාර්යක්ෂමව ඉටු කිරීමට හා එම තහවුරු දැරීම පහසු කර වීමට සුදුසු තැන්හි ආධාරක හා නව තාක්ෂණය යොදා ගැනීමේ අයිතිය රැක ගැනීම තහවුරු කිරීම,

(iii) ඡන්ද දායකයන් ලෙස ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ කැමැත්ත නිදහසේ ප්‍රකාශ කිරීම සහතික කිරීම හා අවශ්‍ය තැන්හි ඒ සඳහා ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම අනුව ඔවුන් විසින්ම තෝරා ගන්නා පුද්ගලයෙකු මාර්ගයෙන් ඡන්දය දීමේ දී ආධාර දීමට ඉඩ දීම.

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට වෙනස් කොට සැලකීමෙන් තොරව හා අනෙකුත් අයට සමාන පදනමකින් රාජ්‍ය කාර්යන් පවත්වා ගෙන යෑමේ දී කාර්යක්ෂමව හා පූර්ණ වශයෙන් සහභාගිවීම හා පහත සඳහන් කරුණු ඇතුළත්ව රාජ්‍ය කාර්යන්හි ඔවුන්ගේ සහභාගිවීම දිරිමත් කිරීමේ පරිසරයක් ක්‍රියාත්මකව ප්‍රවර්ධනය කිරීම,

(i) රටේ මහජන හා දේශපාලන ජීවිතය ගැන උනන්දු වන රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා සංගම්වල හා දේශපාලන පක්ෂ වල ක්‍රියාකාරකම් හා පරිපාලනයේ සහභාගිවීම,

(ii) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් අන්තර්ජාතික, ජාතික, කලාපීය හා ප්‍රාදේශීය මට්ටම් වල නියෝජනය කිරීමට ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ සංවිධාන ගොඩ නැගීම හා ඒවාට සම්බන්ධවීම.

30 වගන්තිය.

සංස්කෘතික කටයුතු, විනෝදාස්වාදය, විවේකය හා ක්‍රීඩා වල සහභාගිවීම.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් සංස්කෘතික කටයුතු වලට සහභාගි වීමට ඇති අයිතිය පිළිගන්නා අතර ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට පහත සඳහන් කරුණු තහවුරු කිරීමට සුදුසු සියලු පියවර ගත යුතුය.

(අ) සංස්කෘතික දේ පහසු ආකාරින්ගෙන් ලබා ගැනීම, භුක්ති විඳීම,

(ආ) පහසු ආකාරින්ගෙන් රූපවාහිනී වැඩ සටහන්, චිත්‍රපටි, නාට්‍ය හා අනෙකුත් සංස්කෘතික ක්‍රියාකාරකම් වලට පිවිසීම භුක්ති විඳීම,

(ඇ) රැඟුම් ශාලා, කෞතුකාගාර, සිනමා ශාලා සහ සංචාරක සේවා වැනි සංස්කෘතික රැඟුම් ශාලා සහ සේවාවන් ඇති ස්ථාන වලට පිවිසීම සහ හැකිතාක් දුරට ස්මාරක හා ජාතික සංස්කෘතික වැදගත් කමකින් යුත් ස්ථාන වලට පිවිසීමට පහසුකම් සැලසීම.

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට තමන්ගේම සුභ සිද්ධිය සඳහා පමණක් නොව සමාජය පෝෂණය කිරීමටත් තම නිර්මාණාත්මක, කලාත්මක හා බුද්ධිමය හැකියාවන් වර්ධනයට හා යොදා ගැනීමට හැකි කරවන අවස්ථා ලබා දීමට සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

3. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් අන්තර්ජාතික තීරියට අනුකූලව බුද්ධිමය දේපළ අයිතිය ආරක්ෂා කරන තීරි, ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට සංස්කෘතික කරුණු වලට පිවිසීමට අසාධාරණ හෝ වෙනස් කොට සැලකීමක් වන බාධකයක් නොවන බව තහවුරු කිරීමට සුදුසු පියවර සියල්ල ගත යුතුය.

4. ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් සංඥා භාෂා සහ බිහිරි සංස්කෘතිය ඇතුළත්ව, තම සුවිශේෂී සංස්කෘතික හා භාෂාමය අනන්‍යතාවය පිළිගැනීමට හා සහාය ලබා ගැනීමට හිමිකමක් ඇත්තේය.

5. ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් විනෝදාත්මක, විවේක සහ ක්‍රීඩා ක්‍රියාකාරකම් වල සහභාගි වීමට හැකි කරවීමේ අදහසින් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් පහත සඳහන් සුදුසු පියවර ගත යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් ප්‍රධාන ප්‍රවාහයේ ක්‍රීඩා ක්‍රියාකාරකම් වල සියලු මට්ටමෙන් උපරිම වශයෙන් හැකිතාක් දුරට සහභාගිවීම දිරිමත් කිරීමට හා ප්‍රවර්ධනයට,

(ආ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ආබාධිත සුවිශේෂී ක්‍රීඩා හා විනෝදාත්මක ක්‍රියාකාරකම් සංවිධානය කිරීම, සංවර්ධනය කිරීම හා සහභාගිවීමට අවස්ථාවක් පවතින බවත් ඒ සඳහා අනෙකුත් අය සමග සමාන පදනමකින් සුදුසු උපදෙස්, පුහුණුව හා සම්පත් සම්පානය දිරිමත් කිරීම තහවුරු කිරීමට,

(ඇ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට ක්‍රීඩා, විනෝදාත්මක හා සංචාරක ස්ථාන වලට පිවිසිය හැකි බව තහවුරු කිරීම,

(ඈ) ආබාධයන් සහිත ළමයින්ට අනෙකුත් ළමයින්ට සමානව පාසල් පද්ධතියේ ඇති ක්‍රියාකාරකම් ඇතුළුව, රැගපෑම්, විනෝදාත්මක හා ක්‍රීඩා ක්‍රියාකාරකම් සහභාගි වීම තහවුරු කිරීම,

(ඉ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට විනෝදාත්මක, සංචාර, විවේක හා ක්‍රීඩා ක්‍රියාකාරකම් සංවිධානයේ යෙදී සිටින අයගේ සේවාවන් ලබා ගැනීමට හැකි බව තහවුරු කිරීම.

31 වගන්තිය.

සංඛ්‍යාත සහ දත්ත රැස්කිරීම.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් මෙම සම්මුතියේ අභිප්‍රායන් සාක්ෂාත් කර ගැනීමට ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමට හා ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි කරවීම සඳහා සංඛ්‍යාත හා සමීක්ෂණ දත්ත ඇතුළත් සුදුසු තොරතුරු රැස් කරනු ඇත. මෙම තොරතුරු රැස්කිරීමේ හා පවත්වා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය පහත සඳහන් අයුරු විය යුතුය.

(අ) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ පෞද්ගලිකත්වයට ගරු කිරීම හා රහස්‍ය භාවය සහතික කිරීමට දත්ත ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ව්‍යවස්ථා ඇතුළුව නිත්‍යානුකූලව ස්ථාපනය කරන ලද ආරක්ෂක විධි විධාන වලට අනුකූලවීම,

(ආ) සංඛ්‍යාත රැස් කිරීමේ දී සහ භාවිතා කිරීමේ දී මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික නිදහස හා ආචාර මූලධර්ම රැක ගැනීමේ අන්තර්ජාතිකව පිළිගත් නියමයන්ට අනුකූල වීම.

2. මෙම වගන්තියට අනුකූලව රැස් කර ගන්නා ලද තොරතුරු සුදුසු පරිදි විශ්ලේෂණය කොට මෙම සන්ධානය යටතේ රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ට පැවරෙන යුතුකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම තක්සේරු කිරීම උදෙසාත් ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් භාවිතා කිරීමේ දී මුහුණ දෙන බාධක හැඳින ගැනීමට හා විසඳීමටත් යොදා ගත යුතුය.

3. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් මෙම සංඛ්‍යාත පතුරුවා හැරීමේ වගකීම භාරගත යුතු අතර ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට හා අනෙකුත් අයට ඒවා ලබා ගැනීම තහවුරු කළ යුතුය.

32 වගන්තිය.

අන්තර්ජාතික සහයෝගිතාවය.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් මෙම සම්මුතියේ කාර්යන් හා අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා ගෙන ඇති ජාතික ප්‍රයත්නයන්ගේ සහායට අන්තර්ජාතික සහයෝගිතාවයේ වැදගත් කමත් වීහි ප්‍රවර්ධනයත් පිළිගන්නා අතර මේ සම්බන්ධයෙන් අදාළ අන්තර්ජාතික, කලාපීය සංවිධාන සහ විශේෂයෙන්ම, ආබාධිත පුද්ගලයන් සිටින සංවිධාන සමග හවුල්කාරීත්වයෙන් සුදුසු පරිදි රාජ්‍ය දෙකක් හා ඊට වැඩි ගණනක් අතර මේ සම්බන්ධයෙන් සුදුසු හා පලදායී පියවර ගනු ඇත. විවැනි පියවර වලට වෙනත් කරුණු අතර පහත කරුණු ද අයත් වනු ඇත.

(අ) අන්තර්ජාතික සංවර්ධන වැඩ සටහන් ඇතුළුව අන්තර්ජාතික සහයෝගිතාවය, සියල්ලන් ඇතුළත් කර ගන්නා බව හා ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ට පිවිසීමට හැකි බවත් තහවුරු කිරීම,

(ආ) තොරතුරු, අත්දැකීම්, පුහුණු වැඩ සටහන් හා ප්‍රශස්ත භාවිතාවන් හුවමාරු කර ගැනීම හා බෙදා හදා ගැනීම ඇතුළුව හැකියාවන් වර්ධනය කිරීම පහසු කිරීම හා සහායවීම,

(ඇ) විද්‍යාත්මක හා තාක්ෂණ දැනුම ගෙන පර්යේෂණ කිරීම හා ඒවා ලබා ගැනීමේ සහයෝගිතාවය පහසුකරණය,

(ඈ) ලබා ගත හැකි හා උපකාරක තාක්ෂණ හා තාක්ෂණය පැවරීම හරහා ලබා ගැනීම හා හුවමාරු කර ගැනීම පහසු කිරීම ඇතුළත්ව, සුදුසු පරිදි තාක්ෂණික, හා ආර්ථික ආධාර ලබා දීම.

2. මෙම වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන වලින් පැවරෙන බැඳුම් එක් එක් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක් මෙම සන්ධානය යටතේ ඉටු කළ යුතු තම වෙනත් බැඳුම් වලට අගතියක් නොවන්නේය.

33 වගන්තිය.

ජාතික ක්‍රියාත්මක කිරීම හා අධීක්ෂණය.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් තම සංවිධාන පද්ධතියට අනුකූලව මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදාළ කරුණු පිළිබඳව රජය තුළ කේන්ද්‍රීය ස්ථානයක් හෝ කීපයක් නම් කළ යුතු අතර විවිධ අංශ වල හා විවිධ මට්ටම් වල අදාළ ක්‍රියාකාරීත්වය පහසු කරවීමට රජය තුළ සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපනය කිරීම හෝ නම් කිරීම ගැන හිසි සැලකිල්ල යොමු කළ යුතුය.

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් තමන්ගේ නෛතික හා පරිපාලන පද්ධතීන්ට අනුකූල වන ආකාරයට සුදුසු පරිදි මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම ප්‍රවර්ධනයට, ආරක්ෂා කිරීමට හා අධීක්ෂණයට ස්වාධීන යාන්ත්‍රණයක් හෝ කීපයක් පිහිටුවීම ඇතුළුව, ආකෘති රාමුවක් රාජ්‍ය පාර්ශ්වය තුළ පවත්වා ගැනීම, ශක්තිමත් කිරීම, නම් කිරීම හා ස්ථාපනය කිරීම සිදු කළ යුතුය. විවෘත යාන්ත්‍රණයක් සැලසුම් කිරීමේ දී සහ ස්ථාපනය කිරීමේ දී රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් මානව අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම හා ප්‍රවර්ධනය සඳහා ඇති ජාතික ආයතන වල තත්වයට හා ක්‍රියාකාරීත්වයට අදාළ මූලධර්ම සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

3. සිවිල් සමාජය විශේෂයෙන්ම ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන් හා ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධාන අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලියේ දී සම්බන්ධ කර ගැනීම හා ඔවුන්ගේ පූර්ණ සහභාගිත්වය පවත්වා ගත යුතුය.

34 වගන්තිය.

ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ කමිටුව.

1. මින් පසුව ප්‍රතිපාදනය කෙරෙන කාර්යන් ඉටු කිරීම සඳහා (මින් පසුව කමිටුව නමින් හැඳින්වෙන) ආබාධයන් සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ කමිටුවක් ස්ථාපනය කළ යුතුය.

2. කමිටුව මෙම සන්ධානය ක්‍රියාත්මක වන අවස්ථාවේ දී විශේෂඥයින් දොළොස් දෙනෙකුගෙන් සමන්විත විය යුතුය. තවත් රාජ්‍යයන් හැටක් මෙම සම්මුතිය අපරානුමත කිරීමෙන් හෝ අනුබද්ධ වීමෙන් පසු කමිටුවේ සාමාජික සංඛ්‍යාව, උපරිම සාමාජික සංඛ්‍යාව වන දහ අට දක්වා තවත් හය දෙනෙකුගෙන් වැඩි කළ යුතුය.

3. කමිටුවේ සාමාජිකයන් පුද්ගල මට්ටමෙන් ක්‍රියා කළ යුතු අතර ඔවුන් උසස්තම වර්තමාන භාවයකින් හා මෙම සම්මුතියෙන් ආවරණය වන ක්ෂේත්‍රයේ පිළිගත් ප්‍රවීණතාවයකින් හා අත්දැකීමෙන් යුත් අය විය යුතුය. තම අපේක්ෂකයන් නම් කිරීමේ දී රාජ්‍යයන් මෙම සම්මුතියේ 4 වන වගන්තියේ 3 වන ඡේදයෙන් දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන ගැන හිසි සැලකිල්ල යොමු කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

4. කමිටුවේ සාමාජිකයන් සාධාරණ භූගෝලීය ව්‍යාප්තිය, විවිධ සංස්කෘතික ආකාරයන් හා මූලික නෛතික පද්ධතීන්ගේ නියෝජනය, සමතුලිත ස්ත්‍රී පුරුෂ නියෝජනය හා ආබාධයන් සහිත විශේෂඥයන්ගේ සහභාගිත්වය ගැන සැලකිල්ල යොමු කරමින් රාජ්‍ය පාර්ශ්වන් විසින් තෝරා පත් කර ගත යුතුය.

5. කමිටුවේ සාමාජිකයන් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ සමූහවේ රැස්වීම් වලදී තම පුරවැසියන් අතුරෙන් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් විසින් නම් කරන පුද්ගලයන්ගේ ලැයිස්තුවකින් රහස්‍ය ඡන්දයෙන් තෝරා ගත යුතුය. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගෙන් තුනෙන් දෙකක් ගණ පූරණය වන විට රැස්වීම් වලදී පැමිණ සිටින

හා ඡන්දය ප්‍රකාශ කරන රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ නියෝජිතයන්ගේ නියත බහුතරයකින් හා වැඩිම ඡන්ද සංඛ්‍යාව ලබා ගත් අය කමිටුවට තේරී පත් විය යුතුය.

6. මුල්ම ඡන්ද විමසීම මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක වන දිනයේ සිට හය මාසයක කාලයක් ගත වීමට පෙර පැවැත්විය යුතුය. එක් එක් ඡන්ද විමසීමට අඩුම වශයෙන් මාස හතරකට පෙර එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම් විසින් මාස දෙකක් ඇතුළත නාම යෝජනා ඉදිරිපත් කිරීමට ආරාධනය කෙරෙන ලිපි රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් වෙත යොමු කළ යුතුය. ඉන් පසුව මහ ලේකම් ඔවුන් නම් කරන ලද රාජ්‍ය පාර්ශ්වය ද ඇතුළත් කරමින් නම් කරන ලද පුද්ගලයන්ගේ නාම ලේඛනයක් අකාරාදී පිළිවෙළට සකස් කොට මෙම සම්මුතියේ රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ට ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

7. කමිටුවේ සාමාජිකයන් වසර හතරක කාලයකට තේරී පත්වේ. ඔවුහු වරක් පමණක් නැවත තේරී පත්වීමට ඉදිරිපත් වීමට සුදුසුකම් ලබති. කෙසේ වුවත් පළමු ඡන්ද විමසීමෙන් තේරී පත් වූ සාමාජිකයන්ගෙන් හය දෙනෙකුගේ කාලය වසර දෙකකින් අවසන් වේ. පළමු ඡන්දය අවසන් වූ වහාම මෙම වගන්තියේ 5 ඡේදයේ සඳහන් කළ රැස්වීමේ දී එහි සභාපති විසින් කුසපත් ඇදීමෙන් වීම සාමාජිකයන් හය දෙනා තෝරා ගැනේ.

8. කමිටුවේ අතිරේක සාමාජිකයන් හය දෙනාගේ තෝරා පත් කර ගැනීම මෙම වගන්තියේ අදාළ ප්‍රතිපාදන වලට අනුකූලව හිතය ඡන්ද විමසීම් පවත්වන අවස්ථාවක දී සිදු කළ යුතුය.

9. කමිටුවේ සාමාජිකයෙක් මිය ගියේ නම් හෝ ඉල්ලා අස් වූයේ නම් හෝ වෙනත් කුමන හෝ හේතුවක් නිසා ඔහු හෝ ඇය තම රාජකාරිය තව දුරටත් ඉටු කළ නොහැකියැයි ප්‍රකාශ කළ විට, එම සාමාජිකයා නම් කළ රාජ්‍ය පාර්ශ්වය මෙම වගන්තියේ අදාළ ප්‍රතිපාදන වලින් දක්වන ලද සුදුසුකම් පවතින හා අවශ්‍යතා සපුරාලන වෙනත් විශේෂඥයෙකු එම කාලයේ ඉතිරි කොටස සම්පූර්ණ කිරීමට පත් කළ යුතුය.

10. කමිටුව තමන්ගේ පටිපාටි නියමයන් ස්ථාපනය කර ගත යුතුය.

11. එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම් මෙම සම්මුතියෙන් පත් වෙන කමිටුවට තම කාර්යන් කාර්යක්ෂමව ඉටු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය සහ පහසුකම් ලබා දිය යුතු අතර එහි ආරම්භක රැස්වීමද කැඳවිය යුතුය.

12. එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ඇතිව මෙම සම්මුතිය යටතේ ස්ථාපනය කරන ලද කමිටුවේ සාමාජිකයන්, කමිටුවේ වගකීම් වල වැදගත්කම සැලකිල්ලට ගෙන මහා මණ්ඩලයෙන් තීරණය කරනු ලබන නියමයන් හා කොන්දේසි යටතේ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්පත් වලින් පාරිශ්‍රමික ලැබිය යුතුය.

13. එක්සත් ජාතීන්ගේ වරප්‍රසාද හා මුක්තීන් පිළිබඳ සම්මුතියේ අදාළ කොටස් වලින් දක්වන ලද ආකාරයට එක්සත් ජාතීන්ගේ දූත මෙහෙයන් හි යෙදෙන විශේෂඥයන්ට ලබා දෙන පහසුකම්, වරප්‍රසාද හා මුක්තීන් වලට කමිටුවේ සාමාජිකයන් ද හිමිකම් කියති.

35 වගන්තිය.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ඉදිරිපත් කරන වාර්තා.

1. සෑම රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක්ම අදාළ රාජ්‍ය පාර්ශ්වය සඳහා මෙම සම්මුතිය බල පවත්වන දිනයේ සිට වසර දෙකක් ඇතුළත මෙම සම්මුතිය යටතේ ඊට පැවරෙන බැඳීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ගත් පියවර හා ඒ සම්බන්ධයෙන් අත් කර ගත් ප්‍රගතිය පිළිබඳ සවිස්තාරාත්මක වාර්තාවක් එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම් හරහා කමිටුවට ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

2. ඉන්පසු රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් සෑම වසර හතරකටම වරක් සහ වැඩි දුරටත් කමිටුව විසේ ඉල්ලීමක් කළ විට වාර්තා ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

3. වාර්තාවේ අන්තර්ගතයට කිසියම් මග පෙන්වීම් යෙදෙන්නේ ද යන්න කමිටුව තීරණය කළ යුතුය.

4. කමිටුවට ඉදිරිපත් කරන මුල්ම වාර්තාවේ දී සවිස්තරාත්මක තොරතුරු ඇතුළත් කළ රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක්, අනතුරුව ඉදිරිපත් කරන වාර්තාවල කලින් සපයා ඇති තොරතුරු නැවත ඉදිරිපත් කිරීම අනවශ්‍යය. කමිටුවට ඉදිරිපත් කෙරෙන වාර්තා සකස් කිරීමේ දී මෙම සම්මුතියේ 4 වන වගන්තියේ 3 ඡේදයේ දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන වලට හිසි අවධානය යොමු කරන බවත්, වාර්තාව සකස් කිරීමේ දී විවෘත හා පාරදූෂණභාවයෙන් යුත් ක්‍රියාවලියක් අනුගමනය කරන බවත් අපේක්ෂා කෙරේ.

5. එම වාර්තාවට මෙම සම්මුතිය යටතේ ඇති බැඳීම් සපුරාලීමේ ප්‍රමාණය කෙරේ බලපෑ සාධක හා දුෂ්කරතා දැක්විය හැක.

36 වගන්තිය.

වාර්තා සලකා බැලීම.

1. සෑම වාර්තාවක්ම කමිටුව විසින් සලකා බැලිය යුතු අතර වාර්තාව ගැන ඊට සුදුසුයැයි සිතෙන යෝජනා සහ පොදු නිර්දේශ අදාල රාජ්‍ය පාර්ශ්වයට ඉදිරිපත් කළ යුතුය. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක් ඊට සුදුසුයැයි සිතෙන කිසියම් තොරතුරකින් කමිටුවට ප්‍රතිචාර දැක්විය හැක. කමිටුවට මෙම සන්ධානය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදාල වැඩි දුර තොරතුරු අදාල රාජ්‍ය පාර්ශ්වයෙන් ඉල්ලා සිටිය හැක.

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක් වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කිරීමට සැලකිය යුතු ආකාරයකින් කල් පසුව ඇත්තේ නම් හා දැනුම් දීමෙන් මාස තුනක් ඇතුළත අදාල වාර්තාව ඉදිරිපත් නොකරන්නේ නම් කමිටුවට ලැබී ඇති විශ්වාසවත් තොරතුරු පදනම් කර ගෙන, එම රාජ්‍යයේ මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම පරීක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය අදාල රාජ්‍ය පාර්ශ්වයට දැනුම් දිය හැක. කමිටුව විවෘත පරීක්ෂණයකට සහභාගි වන ලෙස අදාල රාජ්‍ය පාර්ශ්වයට ආරාධනය කළ යුතුය. රාජ්‍ය පාර්ශ්වය අදාල වාර්තාව ඉදිරිපත් කිරීමෙන් ප්‍රතිචාර දක්වන්නේ නම් මෙම වගන්තියේ 1 ඡේදයේ ප්‍රතිපාදන යෙදිය යුතුය.

3. වික්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම් අදාල වාර්තා සියලු රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ට ලබා දිය යුතුය.

4. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් තම වාර්තා තමන්ගේ රටේ ජනතාවට පුළුල් වශයෙන් ලබා ගැනීමට සැලකිය යුතු අතර එම වාර්තා වලට අදාල යෝජනා සහ පොදු නිර්දේශ ලබා ගැනීම පහසු කරවිය යුතුය.

5. කමිටුව, ඊට සුදුසුයැයි සිතන ආකාරයට කමිටුවේ නිරීක්ෂණ හා නිර්දේශ සමග, මෙම ඉල්ලීම් හෝ හැඟවීම් වන්නේ නම් ඒවාත් සමග, එහි ඇතුළත් වන තාක්ෂණ උපදෙස් හෝ ආධාර අවශ්‍යතාවයක් ගැන ඇති සඳහනක් හෝ ඉල්ලීමක් විසඳීම සඳහා රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ වාර්තා විශේෂිත ආයතන, වික්සත් ජාතීන්ගේ අරමුදල් හා වැඩ සටහන් හා වෙනත් හිසි බලධාරී ආයතන වලට යොමු කළ හැක.

37 වගන්තිය.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් හා කමිටුව අතර ඇති සහයෝගීතාවය.

1. සෑම රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක්ම කමිටුවට සහයෝග ලබා දිය යුතු අතර එහි සාමාජිකයන්ට තම බල අධිකාරිය සපුරාලීමට ආධාර කළ යුතුය.

2. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් සමග ඇති සම්බන්ධතාවයේ දී කමිටුව, අන්තර්ජාතික සහයෝගීතාවය හරහා ඇතුළුව මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ජාතික හැකියාවන් නංවාලීමේ ක්‍රම හා විධි ගැන හිසි සැලකිල්ල යොමු කළ යුතුය.

38 වගන්තිය.

අනෙකුත් ආයතන සමග කමිටුවේ සම්බන්ධතාවය.

මෙම සම්මුතිය පලදායීව ක්‍රියාත්මක කිරීම පෝෂණය කිරීම සඳහාත්, මෙම සම්මුතියෙන් ආවරණය කරන ක්ෂේත්‍රයේ අන්තර්ජාතික සහයෝගිතාවය දිරිමත් කිරීම සඳහාත් පහත සඳහන් පියවර ගත යුතුය:

(අ) තම බල අධිකාරියේ විෂය පථයට ගැනෙන මෙම සම්මුතියේ ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කිරීම සැලකිල්ලට ගනු ලබන විට, විශේෂිත ආයතන හා එක්සත් ජාතීන්ගේ ආයතන වලට එහි නියෝජනය කරනු ලැබීමට හිමිකමක් ඇත්තේය. කමිටුවට, තම බල අධිකාරියේ විෂයට ගැනෙන ක්ෂේත්‍ර තුළ සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳව වය සුදුසුයැයි සිතන විශේෂිත ආයතන වලට හා වෙනත් නිසි අධිකාරිය ඇති ආයතන වලින් විශේෂඥ උපදෙස් ලබා ගැනීම සඳහා ආරාධනය කළ හැක. කමිටුවට, එම විශේෂිත ආයතන හා එක්සත් ජාතීන්ගේ වෙනත් ආයතන වලට තම ක්‍රියාකාරකම් විෂය පථයට ගැනෙන ක්ෂේත්‍රයන්හි සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳව වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීමට ආරාධනය කළ හැක.

(ආ) කමිටුව තම බල අධිකාරිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී සුදුසු පරිදි, තම තමන්ගේ වාර්තා කිරීමේ මග පෙන්වීම්, යෝජනා සහ පොදු නිර්දේශ වල ඒකීය භාවයක් ඇති කිරීමේ සහ තම කාර්යයන් ඉටු කිරීමේ දී අනුකරණය හා එකම දේ නැවත සිදු වීම මග හැරීමේ අදහසින් අන්තර්ජාතික මානව අයිතිවාසිකම් ගිවිසුම් මගින් ස්ථාපනය කරන ලද වෙනත් අදාළ ආයතන සමග සාකච්ඡා කළ යුතුය.

39 වගන්තිය.

කමිටුවේ වාර්තාව.

කමිටුව සෑම වසර දෙකකට වරක් මහා මණ්ඩලයට හා ආර්ථික හා සමාජ කවුන්සලයට තම ක්‍රියාකාරකම් ගැන වාර්තා කළ යුතු අතර රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගෙන් ලැබුණු වාර්තා සහ තොරතුරු පරීක්ෂා කිරීම පදනම් කරගෙන යෝජනා සහ පොදු නිර්දේශ ඉදිරිපත් කළ හැක. එවැනි යෝජනා සහ පොදු නිර්දේශ රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගෙන් ලැබුණු අදහස් හා විවේචන ඇත්නම් ඒවාද කමිටුවේ වාර්තාවට ඇතුළත් කළ යුතුය.

40 වගන්තිය.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ සමුළුව.

1. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් කිසියම් කාරණයක් ඇත්නම් වය සැලකිල්ලට යොමු කිරීම සඳහා රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ මුළුවක දී නිතිපතා රැස්විය යුතුය.
2. මෙම සම්මුතිය ක්‍රියාත්මක වීම ආරම්භ වී මාස හයක් ඉකුත් වීමට පෙර එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම් විසින් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ සමුළුව කැඳවිය යුතුය. ඉන් අනතුරුව පැවැත්වෙන රැස්වීම් මහ ලේකම් විසින් ද්වි-වාර්ෂිකව හෝ රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ සමුළුවේ තීරණයක් අනුව කැඳවිය යුතුය.

41 වගන්තිය.

තැන්පතු දැරීම.

එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම් මෙම සම්මුතියේ තැන්පතු දරන්නා වේ.

42 වගන්තිය.

අත්සන් කිරීම.

මෙම සම්මුතිය 2007 මාර්තු මස 30 වන දා සිට නිව්යෝර්ක් නගරයේ වික්සන් ජාතීන්ගේ මූලස්ථානයේ සියලු රාජ්‍යයන් විසින් හා කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණ සංවිධාන විසින් අත්සන් කිරීමට විවෘත වන්නේය.

43 වගන්තිය

බැඳී සිටීමට අනුමැතිය දීම.

මෙම සම්මුතිය අත්සන් කරන රාජ්‍යයන් විසින් අපරානුමත කිරීමටත්, අත්සන් කරන කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණ සංවිධාන විසින් ස්ථිර කරනු ලැබීමටත් යටත් වන්නේය. එය සම්මුතිය අත්සන් නොකළ කිසියම් රාජ්‍යයක් විසින් හෝ කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණ සංවිධානයක් විසින් අනුබද්ධ වීමට විවෘත විය යුතුය.

44 වගන්තිය.

කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණ සංවිධාන

1. ‘‘ කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණ සංවිධානය’’ යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ එහි සාමාජික රාජ්‍යයන් විසින් මෙම සම්මුතියෙන් පාලනය වන කරුණු සම්බන්ධයෙන් නිසි අධිකාරිය පවරනු ලැබූ, කිසියම් කලාපයක ස්වෛරී රාජ්‍යයන්ගෙන් සංයුක්ත වන සංවිධානයකි. එවැනි සංවිධාන මෙම සම්මුතියෙන් පාලනය වන කරුණු සම්බන්ධයෙන් තම නිසි අධිකාරිය පවරනු ලැබූ ප්‍රමාණය විධිමත්ව ස්ථිර කරන ලද හෝ අනුබද්ධ වූ තම ගිවිසුම් වල ප්‍රකාශ කළ යුතුය. ඉන් අනතුරුව ඔවුන් තම නිසි අධිකාරියේ සැලකිය යුතු වෙනස් කිරීමක් සිදු කරන්නේනම් එය තැන්පතු දරන්නාට දැනුම් දිය යුතුය.
2. මෙම සම්මුතියේ ‘‘ රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන් ’’ යන්න තම නිසි අධිකාරියේ සීමාවන් තුළ එවැනි සංවිධාන වලට අදාල විය යුතුය.
3. මෙම සම්මුතියේ 45 වගන්තියේ 1 ඡේදය සහ 47 වගන්තියේ 2 හා 3 ඡේදයන් සම්බන්ධයෙන් කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණ සංවිධානයක් විසින් තැන්පත් කරන ලද කිසියම් ගිවිසුමක් ගණනය කළ යුතු නැත.
4. කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණ සංවිධාන වලට තම නිසි අධිකාරිය යටතට ගැනෙන කරුණු වලදී මෙම සම්මුතියට පාර්ශ්වයන් වන තම සාමාජික රාජ්‍යයන්ගේ සංඛ්‍යාවට සමාන ඡන්ද ප්‍රමාණයක් තම ඡන්ද අයිතිය ලෙස රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ සමුළුවේ දී භාවිතා කළ හැක. එවැනි සංවිධානයක් තම කුමන හෝ සාමාජික රාජ්‍යයක් තම ඡන්දය දීමේ අයිතිය භාවිතා කරන්නේ නම් හෝ නොකරන්නේ නම්, තම ඡන්දය දීමේ අයිතිය භාවිතා නොකළ යුතුය.

45 වගන්තිය.

ක්‍රියාත්මක වීම.

1. මෙම සම්මුතිය අපරානුමත කිරීමේ හෝ අනුබද්ධවීමේ විසි වන ගිවිසුම තැන්පත් කිරීමෙන් දින දහතුනක් ගත වූ දිනයේ සිට ක්‍රියාත්මක විය යුතුය.
2. මෙම සම්මුතියේ විසි වන ගිවිසුම තැන්පත් කිරීමෙන් පසුව මෙම සම්මුතිය අපරානුමත කරන, විධිමත්ව ස්ථිර කරන හෝ අනුබද්ධ වන එක් එක් රාජ්‍යයක් සහ කලාපීය අන්තර්ග්‍රහණය වීමේ

සංවිධාන වලට තමන්ගේ එක් ගිවිසුම තැන්පත් කිරීමෙන් දහතුන් වන දිනයේ සිට ක්‍රියාත්මක විය යුතුය.

46 වගන්තිය

අවශේෂිත.

- 1. මෙම සම්මුතියේ අරමුණු හා කාර්යන්ට නොගැලපෙන අවශේෂිතයන්ට අවසර නොදිය යුතුය.
- 2. කවර අවස්ථාවක හෝ අවශේෂිතයන් ඉල්ලා අස්කර ගත හැක.

47 වගන්තිය.

සංශෝධන

1. ඕනෑම රාජ්‍ය පාර්ශ්වයකට මෙම සම්මුතියට සංශෝධන යෝජනා කළ හැක. ඒවා එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම්ට ඉදිරිපත් කළ යුතුය. මහ ලේකම් යෝජිත සංශෝධන සලකා බැලීමට හා යෝජනා ගැන තීරණයක් ගැනීම සඳහා රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ සමුළුවක් කැඳවීමට කැමැති වන්නේ ද යන්න දැනුම් දෙන ලෙස කරන ඉල්ලීමක් සමග රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ට එය සන්නිවේදනය කළ යුතුය. විවැනි සන්නිවේදනයක් කර මාස හතරක් ඇතුළත රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගෙන් අඩුම වශයෙන් තුනෙන් එකක් විවැනි සමුළුවක් කැඳවීමට කැමැත්ත දක්වන අවස්ථාවක මහ ලේකම් එක්සත් ජාතීන්ගේ අනුග්‍රහය යටතේ සමුළුව කැඳවිය යුතුය. පැමිණ සිටින හා ජන්දය ප්‍රකාශ කරන රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගෙන් තුනෙන් දෙකක බහුතරයකින් සම්මත වන කුමන හෝ සංශෝධනයක් මහ ලේකම් විසින් එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලයට අනුමැතිය සඳහාත් ඉන් පසු සියලු රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ පිළිගැනීම සඳහාත් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

2. මෙම වගන්තියේ 1 ඡේදය ප්‍රකාරව සංශෝධනය සම්මත කොට අනුමත කළ ගිවිසුම් පිළිගැනීම් තැන්පත් සංඛ්‍යාව, සංශෝධනය සම්මත කළ දිනය වන විට සිටි රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගෙන් තුනෙන් දෙකක් වීමෙන් පසු එළඹෙන දහතුන් වන දිනයේ සිට සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක වන්නේය. ඉන් පසුව ඕනෑම රාජ්‍ය පාර්ශ්වයක් තම පිළිගැනීම සහතික කළ ගිවිසුම තැන්පත් කිරීමෙන් දින දහතුනකට පසු මෙම සංශෝධනය එම රාජ්‍යය වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වේ. සංශෝධනයකින් බැඳීමක් වන්නේ විය පිළිගත් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ට පමණි.

3. රාජ්‍ය පාර්ශ්වයන්ගේ සමුළුවේ දී ඒකමතිකව තීරණය කරන්නේ නම් හා 34, 38, 39 හා 40 වගන්ති වලට සුවිශේෂීව අදාල වන්නේ නම් මෙම වගන්තියේ 1 ඡේදය ප්‍රකාරව සම්මත කළ හා අනුමත කළ සංශෝධනයක් පිළිගැනීම තැන්පත් කළ ගිවිසුම් සංඛ්‍යාව සංශෝධනය සම්මත කළ දිනයේ සිටි රාජ්‍ය සංඛ්‍යාවෙන් තුනෙන් දෙකට ළඟා වූ විට එදින සිට දහතුන් වන දිනයේ පටන් සංශෝධනය සියලු රාජ්‍යයන් සඳහා ක්‍රියාත්මක වන්නේය.

48 වගන්තිය.

අත් හැරීම.

රාජ්‍ය පාර්ශ්වයකට මෙම සම්මුතිය එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ ලේකම් වෙත කරන ලිඛිත දැනුම් දීමකින් පසු අත් හැරිය හැක. අත් හැරීම බල පවත්වන්නේ මහ ලේකම්ට දැනුම් දීම ලැබුණු දිනයේ සිට වසරකට පසුවය.

49 වගන්තිය

ප්‍රවේශාත්මක අකෘතිය.

මෙම සම්මුතියේ පහසුවෙන් පරිහරණය කරණු පිණිස ප්‍රවේශය සලසනු ඇත.

50 වගන්තිය.

සත්‍යවත් පෙළ.

මෙම සම්මුතියේ අරාධි, ඒන, ඉංග්‍රීසි, ප්‍රංශ, රුසියානු සහ ස්පාඤ්ඤ පෙළ සමානව සත්‍යවත් පෙළ වන්නේය.

මුල් සිංහල පරිවර්තනය

අභ්‍යන්තර අවතැන් චුළුන් සඳහා ජාතික රැකවරණය හා කළපවත්නා විසඳුම්පිළිබඳ ව්‍යාපෘතිය
ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව

විද්‍යුත් මාධ්‍යයට සකස් කිරීම

අභ්‍යන්තර අවතැන් චුළුන් සඳහා ජාතික රැකවරණය හා කළපවත්නා විසඳුම්පිළිබඳ ව්‍යාපෘතිය
ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව